

Orman ve Av

2020 | Temmuz-Ağustos | 4 | Cilt 98

ISSN: 1302-040X

İzmir Temsilciliğine
Çalışma Ofisi

6 >>

Burhan Ayтуğ'un
Ardından

7 >>

Sedir Ormanları

19 >>

Seçme Damgası

31 >>

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ

TARAFINDAN İKİ AYDA BİR

YAYIMLANIR.

Yıl: 2020, Temmuz-Ağustos, Sayı:4 Cilt:98

ISSN 1302-040X

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ ADINA

SAHİBİ

GENEL BAŞKAN

Hüseyin ÇETİN

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Nihat ÖZ

EDİTÖR

Prof. Dr. Sezgin ÖZDEN

sozden26@gmail.com

YAYIN KURULU

Prof. Dr. İsmet DAŞDEMİR

Prof. Dr. Oktay YILDIZ

Doç. Dr. Cihan ERDÖNMEZ

Doç. Dr. Ufuk ÇOŞGUN

Dr. Erdal ÖZÜDOĞRU

Tarık Barbaros PİLEVNE

Hayriye ERTUĞRUL

Bilgilendirmek amacıyla üyelerimize

ücretsiz dağıtılır.

YÖNETİM YERİ:

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ

TUNA CAD. NO: 5 06410 KIZILAY/ANKARA

TEL-FAKS

0312 433 84 13

www.ormancilardernegi.org

ormancilarder@ttmail.com

TASARIM / BASKI

Kuban Matbaacılık Yayıncılık

İÇİNDEKİLER

Editörden	1
Başyazı	3
Derneğimizin Yeni Lokali İçin İçkili Lokal İzin Belgesi ve TAPDK Belgesi Alındı	5
TOD İzmir Temsilciliği İçin Çalışma Ofisi Satın Alındı	6
Prof. Dr. Burhan Aytuğ'un Ardından	7
Toroslarda Sedir Ormanlarının Tahribat Sonucu Oluşmuş Çıplak Karstik Alanların Tohum Ekim Metodu ile Yeniden Ormana Dönüştürülmesi	19
Nitelikli Odun? Nedeniyle!	26
Seçme Damgası	31
Meşe Ağacı	35
2020 Bütçesi ve Ormanlarımız	35
Bursa'da Yangına Maruz Kalan Meşe Ağacına İlişkin Peyzaj Mimarlığı ve Orman Mühendisliği Açısından Koruma - Onarım	38
Vefat Eden Üyelerimiz	48

EDITÖRDEN

Prof. Dr. Sezgin ÖZDEN

Doğayla iç içe köylerde, mezralarda, yaylalarda yaşayan insanlar ekosistemin bir parçasıdır. Doğayı kendi istekleri doğrultusunda değiştirmek isteyen “insan tipolojisi” olsa olsa ekosistemin, sistemi bozan bir parçasıdır.

Orman yangını istatistikleri orman yangınlarının %90'ın üzerindeki bir bölümünün insan kaynaklı olduğunu ortaya koyuyor. Bu durumda çaba ve kaynakların büyük bölümünün bu alana, insan kaynaklı yangınların derinlemesine incelenmesine, perde arkasındaki nedenlerin ortaya çıkarılmasına ve bunları en düşük seviyeye indirebilecek önlemlerin alınmasına tahsis edilmiş olması gerekir. Ancak gerçek durum hiç de böyle görünmüyor. Kayıtlar, istatistikler, web siteleri, vb belgeler çaba ve kaynakların büyük bölümünün, bu insan kaynaklı nedenleri değil, uçak, helikopter, arazöz gibi teknolojiler de kullanarak yangınları ortadan kaldırmaya tahsis edilmektedir.

Türk ormancılığı insan kaynaklı orman yangını nedenlerini

- İhmal, Dikkatsizlik; anız yakma, çöplük, avcılık, çoban ateşi, sigara, piknik, diğer
- Kasıt; terör, kundaklama, açma
- Kaza; enerji nakil hatları, trafik, diğer
- Bilinmeyen başlık ve alt başlıkları altında değerlendiriyor. Nedeni bilinmeyen orman yangınlarının oranı hayli yüksektir. Bu, konunun hangi ölçüde ciddiyette ele alındığının bir ölçüsü olarak değerlendirilebilir. Aslında konu tümüyle ciddiye alınmamaktadır. Oysa her alt başlık ayrıntılı incelemeye alınmalı, neden olanın sosyal ve ekonomik durumu, eğitim seviyesi gibi konular mercek altına yatırılmalıdır. Bu tür çalışma ve analizler, yangınların neredeyse tümünden sorumlu insana yönelik önleyici program ve projelerin geliştirilebilmesi için son

derece de önemlidir. Bu konular anlaşılmadan helikopter ve uçak gibi göreceli olarak maliyetli teknolojilerin kullanımı rasyonel olamaz.

Ormancılar olarak, yönetim politikalarını insanların ormanlar üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek gibi dışlayıcı ve gerginlik yaratıcı değil, aksine ormanların insanlar üzerindeki olumlu etkilerini en yüksek seviyeye çıkarmak gibi katılımcı ve barışçıl temeller üzerine oturtmanın yollarını bulmalıyız. İnsanların ormanda piknik yapma ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelik ve nicelikte piknik alanları geliştirmek pikniği yasaklamaktan çok daha akılcı ve etkili bir çözümdür. Birinde yasağın yarattığı kısırlama ve telaş yangın riskini artırıcı bir etki yaparken, diğerinde orman ile bütünleşmenin yaratacağı olumlu hava riski düşürebilir. Üstelik bu alanlar insanların genelde ormanlar ve özelde orman yangınları konusunda bilinçlenmesini sağlayacak eğitim, davranış değişimi alanları olarak da tasarlanabilir, halkın hizmetine sunulabilirler.

Benzeri bir durum yangın döneminde orman personelinin izin kullanımının yasaklanmasıdır. Bu ezberci ve kolaycı yasağın yangın riskinin yaratılabileceği gerilim, aşırı yorgunluk ve motivasyon kaybını daha da ağırlaştırarak olumsuz sonuçlar yaratması olasıdır. Tam tersine, gerilimli ve stresli bu dönemde kısa izinler personelin motivasyon ve mücadele isteğinin yükseltilmesini sağlayabilir.

Orman yangını denetim altına alınamayan, alınması güç ya da imkânsız pek çok etkenin birleşmesinde ortaya çıkan son derecede karmaşık bir olaydır. Bu sistemin yönetimi bilgi ve deneyim

gerektirir. Bilgili ve deneyimli personeli “rotasyon” adı altında ilgisiz yerlerde görevlendirmekle bu sorunlar aşılmaz.

Bu yanlış uygulamaya ek olarak kamuoyundan gelen baskıların da etkisiyle neredeyse kiralanan ya da satın alınan helikopter ve uçak sayısına indirgenen orman yangınlarıyla mücadele stratejisi değiştirilmelidir. Yanfınla mücadele maliyetleri o kadar artıyor ki, artık hesaplamalara yangın sayısı ve yanan alan büyüklüğüne ek olarak birim başı yangınla mücadele maliyetlerini de dahil etmek zorundayız.

İnsanı ekosistemin bir parçası sayan görüşe göre insan kaynaklı yangınlar da doğal sürecin bir parçasıdır. Ancak insanı ekosistemin diğer elemanlarından ayıran en önemli özellik, tüm diğer elemanlar sisteme uymaya çalışırken, insanın sistemi kendisine uymaya zorlamasıdır. Bu durum sistemi dönüştürmeye çabalayan bir süreç olduğundan ekosistemin olmazsa olmazı olan “doğal süreç” kavramı erozyona uğramakta, ekosistem yapay insan müdahalelerine maruz kalmaktadır. Kanımca doğayla iç içe köylerde, mezralarda, yaylalarda yaşayan insanlar ekosistemin bir parçasıdır. Doğayı kendi istekleri doğrultusunda değiştirmek isteyen “insan tipolojisi” olsa olsa ekosistemin, sistemi bozan bir parçasıdır. Kontrol altına alınmazsa ekosistemi yok edebilir. Diğer taraftan insan etkinlikleri kontrol altına alınmadan yangın söndürmeye yönelik hazırlanan havadan söndürme politikaları yerine daha kapsamlı ve insan faktörünü göz ardı etmeyen politikalar üretmek gerekmektedir.

Bilindiği üzere orman yangınlarıyla mücadelenin iki ayağı vardır. Bunlardan ilki ve en önemlisi yangın çıkmadan alınacak önlemlerdir. Bu önlemler silvikültürel önlemler olabileceği gibi, insan etkinliklerini düzenleyen eğitim ve halkla ilişkiler yöntemlerini kullanan önlemler de olabilir. İkinci ayak, yangın çıktıktan sonra yangının yayılmadan kısa sürede ve az zararla söndürülmesine yöneliktir. Türkiye’de ikinci ayak her zaman öne çıkmış, pahalı ve dışa bağımlı teknolojilere büyük paralar harcanmış ancak insana yatırım ihmal edilmiştir. Orman yangını sorunsalının hedef kitlesi olan orman işletme şefleri ve diğer çalışanlar, orman köylüleri, piknikçiler ve hatta hedef kitle daha da geliştirilerek kentlerde yaşayan ve rekreasyonel talepleri her gün artan toplum kesiminin eğitimi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Orman ve Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü’nün (ORKÖY) kapatılmasından sonra Orman Genel Müdürlüğü’ne bağlı Daire Başkanlığı düzeyinde yapılacak çalışmalar bu eğitim ve halkla ilişkiler çalışmalarını istenen düzeyde yapmaya yetmeyecektir. Orman Genel Müdürlüğü’nün örgüt şemasında Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı’na yer verilmemesi büyük bir eksikliktir. Çağdaş yönetim anlayışında kamu ya da özel sektör kuruluşlarının uygulama, politika ve stratejileri bu konuda eğitim almış Halka İlişkiler Uzmanları tarafından topluma aktarılmaktadır. Yine Halkla İlişkiler Biriminin toplumdan aldığı geri beslemelerle politikalar yeniden gözden geçirilmeli ve gerekli noktalarda revize edilmelidir.

Başyazı

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ YÖNETİM KURULU

Türkiye’de asırlardan beri sürüp gelen bir orman davası var. Kökleri ve illetleri imparatorluk devrinin derinliklerinde saklı olan bu kanayan yaraya Cumhuriyet hükümetleri isabetli teşhislerle elini koydu, mesele bütün şümulü ile ele alındı. Bir hal çaresi bulunduğu sanılıyordu. Fakat son yıllarda yine bu dava birden aktüel bir şekil almış bulunuyor.

Osmanlı döneminde Tanzimat Fermanından 1937 yılına kadar orman kaynaklarının yönetimi “Orman Nizamnamesi” dikkate alınarak yapılmaktaydı. Bilindiği gibi ormanlar bu düzenleme çerçevesinde özel sektör tarafından yapılan mukaveleler ile işletilmekteydi. Bu uygulama ile özel kesim ormanların devamlılığına hiçbir itina göstermeden sadece en yüksek geliri elde etmek amacıyla ormanların önemli ölçüde tahrip edilmesine yol açmaktaydı.

Bu çeşit işletmecilikten ormanların kurtarılması için büyük mücadeleler verilmiş ve sonuçta istisnai durumlar dışında 1937 yılında devlet orman işletmeciliğine geçilmiştir. **Ormancılıkta devrim niteliği taşıyan ilk kanun 1937 tarihli 3116 sayılı orman kanunudur.**

Bu kanun ile her şeyden önce ormanların korunması amaçlanmıştır. Ormanlar ilk kez yasal korumaya kavuşturulmuştur. Yasa ile orman tarifi, sınırlandırılması, planlanması, işletilmesi vb. konular belirlenmiştir. 3116 sayılı Orman Kanununun uygulamaya girmesi ile yine aynı yıl 3204 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Kuruluş Kanunu çıkarılmış ve ormancılık teşkilatı kurulmuştur.

Ancak, **Türkiye Ormancılar Cemiyeti** 1937’den sonraki 10 yıllık bir müddet zarfındaki kanun değişikliklerinden rahatsızlık duymaya başlamıştır. Bu nedenlerle;

“Türkiye’de asırlardan beri sürüp gelen bir orman davası var. Kökleri ve illetleri imparatorluk devrinin derinliklerinde saklı olan bu kanayan yaraya Cumhuriyet hükümetleri isabetli teşhislerle elini

koydu, mesele bütün şümulü ile ele alındı. Bir hal çaresi bulunduğu sanılıyordu. Fakat son yıllarda yine bu dava birden aktüel bir şekil almış bulunuyor.....” önsözü ile başlayan **“Orman Davamız”** konulu kapsamlı bir çalışma yaparak **“Yeşil Kitap-Orman Davamız”** adıyla 1-Tarihi gerçeklerimiz, 2-Orman varlığımız ve ormanın milli bünyedeki yeri; 3-Ormancılık prensiplerimiz; 4- Modern ve teknik ormancılık bizde neden tatbik edilemiyor? 5-Bugünün ormancısı, 6-İhtiyaç ve imkân, 7-Son söz ana başlıkları altında görüşlerini ve tespitlerini kitaplaştırarak **1951 yılında yayınlamıştır.**

“Ormancılık, tabiatı icabı geç semere veren, günlük politika ile bağdaşamayan, rotasını ancak ilimden ve memleket gerçeklerinden alan istikrarlı bir şekilde çalışması icap eden bir müessesedir. Onun prensipleri bir defa tespit edildikten sonra onlara uyulması artık zaruridir. Prensipleri tadil etmeye hiç gelmez. Hatta bir prensibin tahakkuk ettirme yol ve vasıtalarını değiştirmek bile ormancılıkta büyük sarsıntılar yaratabilir.....”

“Şimdi de yeni bir orman kanunu meclise vermek üzeredir. Her kanun değişmesi Türkiye’de hektarlarca orman kaybına mal olduğu gibi, bu kanunların birbiri ardından çıkışı da politikacıların, bizde daha henüz kökleri çok derinlere giden ve her sahaya yaygın olan orman davasında bir sarahat ve vuzuha, eremediklerini gösterir.....”

“Devlet adamlarımızın her şeyden önce davayı, bir yandan değil kül olarak ele almalarını diliyoruz. Dava böyle ele alınınca kanunlara kusur bulmak-

tan vazgeçileceğini sanıyoruz. Bilindiği gibi kanun tatbikatı ile şartlar yaratır. Fakat kanunun vazifesi, mevcut ekonomik ve sosyal şartları düzenlemesindedir. Bu hakikati göz önünde tutmazsa kanunlar, madde yığınları halinde ölü doğarlar....”

“Memleketin bu hayati davasında her türlü politik görüşün bir tarafa bırakılmasını, bütün siyasi partilerimizin elele vererek ormancılığımızı istikrarlı bir şekle sokmalarını arzu ediyoruz. Unutmayalım ki, ormancılığımız hiç bir parti rengi ile görülemez. Onun yalnız bir rengi vardır, o da vatan ve millet rengidir. Falih Rıfkı Atay’ın dediği gibi **“Bize orman politikacılığı değil, istikrarlı bir orman politikası lazım”..... benzeri, bugün bile güncelliği geçerli olan tespit ve görüşler yer almıştır.**

Yeşil kitap yayınlandıktan sonra yazılı medyada ses getirmiş ve o günlerde yayınlanan hemen bütün gazete ve yayınlarda haber olmuştur. Ormancılığımız hakkında kamuoyu yaratılmıştır. Bunun yansımaları **1956 yılında çıkarılan 6831 Sayılı Orman Kanununda** görülmüştür. Ormanlar ilk kez **1961 Anayasasında** yer almıştır.

Ülkemiz bu doğrultuda birçok uluslararası kuruluşa üye olmuştur. Bunlardan bazıları;

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı (**UNESCO**), Uluslararası Tabiat ve Tabiat Kaynaklarını Koruma Birliği (**IUCN**), Dünya Doğa Vakfı (**WWF**), Avrupa Konseyi- Center Naturopea, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (**UN-FAO**), Uluslararası Bitki Gen kaynakları kurumu (**IBPGR**), Milletlerarası Anıtlar ve Sitler konseyi (**ICOMOS**)’ dir.

Ülkemiz koruma alanında uluslararası taahhütlerde bulunmuştur.

Kuşların Korunmasına ilişkin Uluslararası Sözleşme, Paris 1966; Akdeniz’in kirlenmeye karşı Korunması hakkındaki Sözleşme, 1980; **Dünya kültürel ve Doğal Mirasının korunmasına Dair Antlaşma** (1983’te kabul edilmiştir.), Avrupa’nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarının Korunması Sözleşmesi (Bern) (1984’te kabul edilmiştir.), Akdeniz’de Özel koruma Alanları Protokolü / Cenova Protokolü (1986’da kabul edilmiştir.), **Avrupa Ormanlarının Korunması Bakanlar konferansı** (Strasbourg Toplantı-

sı) 1991; **Çevre ve Gelişim için Rio Deklarasyonu** (1992’de imzalanmıştır.), **Gündem 21** (Deklarasyon 1992’de imzalanmıştır.), **Helsinki Süreci** (Avrupa Ormanlarının korunması ikinci Bakanlar konferansı) 1991; Su kuşları Yaşama Ortamı Olan, Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanların korunması/Ramsar Sözleşmesi (1994’te kabul edilmiştir.), **Yok olma Tehlikesi Altındaki Bitki ve Hayvan Türlerinin Uluslararası Ticaretine ilişkin Sözleşme / CITES** (1996’da kabul edilmiştir.), **Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi** (4177 sayılı Yasa ile 1996’da kabul edilmiştir.), **Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi** (4340 s. B.K.kararı 1998) **Avrupa Peyzaj sözleşmesi** (4881 s.B.K.Kararı 2003), **İklim Değişikliği Sözleşmesi - Kyoto Protokolü** (5836 s.Kanun-2009)

Ancak Ormancılık açısından iyi denilebilecek bu gelişmeler maalesef yine günlük politikalara kurban edilmeye başlamıştır. 6831 sayılı Orman Kanunu kabul edildiği 1956 yılından itibaren bugüne kadar 30 civarında değişikliğe uğramıştır. Yapılan değişiklikler Anayasada yer alan ormanların korunması ve geliştirilmesi politikasına uygun olmayan, ekosistem yapısını bozan ve ormandan yer tahsisi yapılmasının önünü açan düzenlemelerdir.

Ormanların, temiz su kaynağı sağlama, biyolojik çeşitliliğin korunması, küresel karbon döngüsündeki rolü, taşkın kontrolü, toprak erozyonu ve çölleşmeyle mücadele dahil olmak üzere geniş bir hizmet yelpazesi sunarak, istikrarlı bir küresel iklim ve çevre korunmasında hayati rol oynadığı unutulmamalıdır. Orman ekosistemlerinin korunması, iklim değişikliği direncinin azaltılması için önemlidir.

Ormanların bu özellikleri görmezden gelinerek bugün hala rant alanı olarak görülerek, her türlü orman dışı faaliyetlere izin verilmekte ve alan tahsisleri yapılmaya devam edilmektedir. Ormanları gelecek nesillere sağlıklı olarak devredebilmemiz için ormanların **her türlü ormancılık dışı faaliyete yasaklanması ve orman yetiştirme seferberliği başlatılması gerekmektedir.**

Saygılarımızla.....

DERNEĞİMİZİN YENİ LOKALİ İÇİN İÇKİLİ LOKAL İZİN BELGESİ VE TAPDK BELGESİ ALINDI

Derneğimiz Genel Merkezi 3. katında (Tuna Cad. No:5/7 Kızılay Ankara) 2019 yılı sonunda yeniden açılan lokalin Çankaya Kaymakamlığı'ndan 24.07.2020 tarihinde "İÇKİLİ LOKAL AÇMA VE İŞLETME İZİN BELGESİ" ile Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan ise 14.08.2020 tarihinde "Açık Alkollü İçki Satış Belgesi (TAPDK)" alınarak tüm prosedürler tamamlanmış, Ayrıca tüm prosedürler tamamlanarak üst kattaki restoranımız 1. Sınıf Lokanta olarak tescil edilmiştir.

Siz değerli üyelerimizin görüş ve talepleri doğrultusunda düzenlenen yeni lokali ve lokantamız için tüm yasal prosedürler tamamlanmış olup, hayat normale döndükten sonra sağlıklı ve huzurla sizlere hizmet vermeye devam edecektir.

LOKAL AÇMA VE İŞLETME İZİN BELGESİ	
T.C. ÇANKAYA KAYMAKAMLIĞI	
Sayı :	2020/3565
LOKAL AÇMA VE İŞLETME İZİN BELGESİ	
DERNEĞİN	
Adı :	"TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ"
Kütük Numarası :	06.003.163
Yerleşim Yeri :	Tuna Caddesi No:5/8 Çankaya/ANKARA
İZİN VERİLEN YERİN	
Adresi :	Tuna Caddesi No:5/7 Çankaya/ANKARA
Nev'i :	"İÇKİLİ LOKAL"
Açılış ve Kapanış Saati :	08.00-24.00
Uyulması Gereken Kurallar :	5253 sayılı Dernekler Kanunu, Dernekler Yönetmeliği ve Lokal İş Yönetmeliğinde belirtilen yükümlülükler ve yasaklar.
Yukarıda isim ve yerleşim yeri yazılı derneğin, belirtilen yerleşim yerinde lokal açmasına sakıncalı hali bulunmadığının anlaşılması üzerine, Dernekler Kanununun 26 ncı maddesi gereğince içkili lokal açma ve işletme izni verilmiştir.	
	

AÇIK ALKOLLÜ İÇKİ SATIŞ BELGESİ	
UNVANI	TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ BAŞK. YAYIN, DAĞITIM, AMERİKANMAN, KÖÇLENDİRİME, PROJE (Mevcut)
SATIŞ YERİ ADRESİ	CUMHURİYET MAH. TUNA CAD. NO:5/7 KIZILAY/06060 ÇANKAYA/ANKARA ÇANKAYA / ANKARA
VERGİ DAİRESİ	ÇANKAYA V.D. (ANKİ)
VERGİ NUMARASI	379012014
YUKARIDA BİLGİLERİ YER ALAN BELGE SAHİBİ ALKOLLÜ İÇKİ SATIŞ ALMAYA VE AÇIK OLARAK SATMAYA YETKİLİ KILINMIŞTIR.	
BELGE TARİHİ	14.08.2020
KURUM İÇİLİ NUMARASI	060214716A1
İMZA / MÜHÜR	

TOD İZMİR TEMSİLCİLİĞİ İÇİN ÇALIŞMA OFİSİ SATIN ALINDI

Derneğimiz tarafından üye potansiyelimizin ve buna bağlı olarak ihtiyacın yüksek olduğu İzmir temsilciliğimiz için bir çalışma ofisi satın alındı. İzmir Karşıyaka'da bulunan dubleks işyerinin Derneğimize ve ormancılığımıza hayırlı olmasını dileriz.

Prof. Dr. Burhan Aytuğ'un Ardından

Prof. Dr. Burhan Aytuğ

Hazırlayan: Dr. Mehmet Ali Başaran - Orman Yüksek Mühendisi

Sevgili hocam Prof. Dr. Burhan Aytuğ'u kaybedeli tam dört yıl oldu. Hep kalbimizde olacaksın hocam.

Burhan hocayı kaybettiğimizi öğrendiğimde, üzüntü bir yandan tüm bedenimi sararken, bir yandan da, değerli hocamızı tanımayan kişilerin bizler için çok değerli bilim insanını yakından tanımasını gerektiğini düşünerek bu yazıyı kaleme aldım. Ayrıca 1998 yılında Bartın Orman Fakültesi'nde bir konferans sebebiyle bizleri ziyarete geldiği sırada, kendisiyle yaptığım ve kayıtlı altına aldığım sesli röportajı, deşifre ederek Orman ve Av dergisinde yayınlamayı ve sizlerin bilgisine sunmayı düşündüm.

1928 yılında Erzurum'da doğan, 1949 yılında da İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'nden mezun olan Prof. Dr. Burhan Aytuğ hoca, 1975-1980 yılları arasında orman fakültesinde dekanlık yapmış ve 30 Eylül 2016 tarihinde İstanbul'da hayatını kaybetmiştir.

Burhan hoca ile fakülte ve sonrasındaki yaşamımızda çok önemli anılarımız oldu. Hepsisi de çok özeldi. Bir bilim insanının

nasıl olması gerektiğini, insanlara nasıl davranılması gerektiğini, nezaketi, inceliği, değerlere sahip çıkmanın nasıl olması gerektiğini, nasıl ders anlatılacağı, insanlara ve öğrencilere nasıl emek verilmesi gerektiğini, hatta verilen hiçbir emeğin asla boşa gitmediğini, değerli hocamızın yaşamında gördüm ve öğrendim. Şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki, hocayı yakından tanımak, onun öğretileri, olayları analiz yeteneği, bilimsel etiği, odası, masası, kitaplığı, fotoğrafları, hayata bakışı ve insanlara yaklaşımı gibi ona özgü değerler, hayatımın dönüm noktasını oluşturdu desem, kesinlikle yanlış olmaz.

Öncelikle İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'nde okuduğum için ne kadar şanslı olduğumu söyleyerek yazımın detaylarına geçmek istiyorum. Aslında bu şans yeni açılan ve geçmişte görev de yaptığım fakülteleri gördükten sonra daha da iyi anladığımı söylemek isterim.

Öyle değerli hocalardan dersler aldım ki, kendimi çok özel hissediyorum. Tüm bu değerli hocaların yanında Kadir Erdin,

Turhan İstanbullu, Doğan Kantarcı, Hüseyin Aksoy, İsmet Şanlı, Ahmet Hızal, Kamil Şengönül, Uçkun Geray ve Burhan Aytuğ hocalarımı fakülte ve sonrasında yaşadığım özel anlardan dolayı farklı bir yere koyarım. Ama Burhan Aytuğ ve Turhan İstanbullu hocalarım çok fakliydi. Onlardan hayata dair çok şey öğrendim. Yazımın ana öznesi olan Burhan hocayı anlatmaya nereden başlayacağımı ise gerçekten bilemiyorum.

Burhan hocayla ilk karşılaşma

Burhan hoca ile ilk karşılaşmamız ve hocanın ders anlatışından başlasam sanırım doğru olur. Yanılmıyorsam ikinci sınıftaydık. Yıl 1988 ve 3. Yarıyıl (Güz) idi. Dersin adını da, Orman Ağaçlarının Hayatı (Ağaç Anatomisi) olarak hatırlıyorum. Dersi İsmet Şanlı hoca ile Burhan Aytuğ hoca dönüşümlü olarak anlatıyorlardı.

Burhan hoca derse girdiğinde tüm sınıf olarak bir de baktık; takım elbiseli, kravatlı, ceketinde mendil, sararmış bıyıklar ve ağarmış saçlarına rağmen çok etkileyici ve heybetli bir hoca olduğu her halinden belli. Ko-

nuşmaları tane tane. Sınıfta gezerek ders anlatıyor. Öylesine etkileyici konuşuyor ki, sınıftan çıt çıkmıyor. Tüm sınıf, deyimi yerindeyse “ağız açık” bir şekilde dersi dinliyor. Hocanın derslerinde, zaman sanki su gibi akıp gidiyor. Öylesine bir ders anlatımını düşünün ki, soru falan yok. O kadar açık anlatıyor ki, hocanın anlattıkları resmen beynimizde. Dersler yanyıl boyunca bu şekilde sürüp gidiyor. Elbette böylesine bir hocayla karşılaşınca ne kadar şanslı olduğunuzu düşünmeye başlıyorsunuz. Bir üniversite hocası böyle olmalı, böyle giyinmeli ve bu şekilde ders anlatmalı diye kendi kendinize konuşmaya başlıyorsunuz.

O günlerde Burhan hocanın esas etkileyici yönlerinin, hayatımın ilerleyen yıllarında karşıma çıkacağını henüz bilmiyordum.

Hocayla yakın ilişkimiz fakülte bittikten sonra başladı. Eşim Saime Başaran, Orman Botaniği Anabilim Dalı’nda yüksek lisans

eğitimine başlayınca Burhan hocayı daha yakından tanıdım.

Burhan hocanın odası

Birçok dönem arkadaşımın olduğu gibi ben de, fakülte biter bitmez 1991 yılında yüksek lisans eğitimine başlamıştım. Derslerden fırsat buldukça, bizleri fakültede, görünüşü ve ders anlatışıyla etkileyen Burhan hocanın odasını görmeyi ve hocayı yakından tanımayı arzuluyordum. Bir gün bu merakımı giderdim. Hocanın odasına Saime ile birlikte gittim. Odaya girince her zaman yaptığı gibi Burhan hoca ayağa kalktı, elimi sıktı ve kulağa hoş gelen bir sesle “hoş geldin oğlum” dedi. Oturdum. Odası müthişti. Mistik bir havası vardı. Adeta bilim kokuyordu. Yüzlerce kitap, duvarda Atatürk’ün fotoğrafı, kitap raflarında İsmet İnönü’nün fotoğrafları, kızının fotoğrafı, bir de ismini ve kim olduğunu sonradan öğrendiğim Asım Bezirci’nin fotoğrafı vardı. Masası bizlere göre karmaşıkta. Onlarca kitap, çok sayıda tez, makaleler ve bir de sigara paketi. Çok sigara içerdi hoca. Ama sigara içmesi bile farklıydı. Ona yakıştırdı. “Biliyorum zararlı bu sigara denen şey ama bırakamıyorum bu mereti yahu” derdi. Bir de odasının diğer köşesinde kapalı alan vardı. Sorduğumda öğrendim ki, çektiği fotoğrafları basmak için kullandığı “karanlık oda” imiş bu oda. Hoca çok özel bilimsel fotoğraflar çekmişti. Bu konuda ustaydı. Bir de karanlık odada misafirlerine ikram etmek için kullandığı kahve ocağı vardı. Gelen misafirlerine kahveyi bazen kendisi hazırlar, bazen de

**Masanın durumu
bizlere göre
karmaşıkken,
hocaya göre büyük
bir düzen içerisinde
olduğunu geç de olsa
anlamıştık**

misafirlerinden rica ederdi. Sosyal ve siyasal konularda müthiş bilge, ama bilimsel konularda özellikle de uzman olmadığını düşündüğü konularda, oldukça alçakgönüllüydü. Asla kesin konuşmazdı. Örneğin bir bitkinin ne olduğunu sorsak; tür, hatta alt tür düzeyinde cevap verirken, sözünün sonuna Faik Yalın hocayı kastederek “Faik’e sorsanız daha iyi olur, ben yanlış biliyor olabilirim” derdi. O bitkiyi Faik hocaya sorduğumuzda, verilen cevabın Burhan hocanın kiyle bire bir aynı olduğunu bir kez değil, bu olayı her yaşadığımızda defalarca gördük. Hoca, her yönüyle çok mütevazı bir insandı. Masasının bizlere göre karmaşık yapısına ise şu açıklamayı yapmak yerinde olacaktır. Örneğin Burhan hocaya biz veya başkası, bir konu hakkında soru sorsa veya bilgi istese, hoca hiç düşünmeden kitaplığından veya bizlere göre karmaşık olan masasındaki kitapların arasından, hiç tereddüt etmeden ilgili kitabı birkaç saniyede çıkarır ve “işte senin sorunun cevabı burada” derdi. Hocanın bizleri bu yönüyle defalarca şaşırttığını rahatlıkla söyleyebilirim. Bu olayların ardından masanın durumu bizlere göre karmaşıkken, hocaya göre büyük bir düzen içerisinde olduğunu geç de olsa anlamıştık. Bu kanaate sahip

Kemal Alemdaroğlu, tekrar rektör seçilince ilk işi, seçim sürecinde kendisini eleştiren Burhan hocayı çok sevdiği odasından ayırmak olur

olduktan sonra, artık masanın düzenli olduğunu gördüğümüz günlerde şaşırıyor ve bir anormallik olduğunu düşünüyorduk.

Hocanın çok özel anlam taşıyan odası, emekli olduktan sonra bir süre boş tutuldu. Kimse o odaya geçmeye cesaret edemedi. Çünkü odanın müthiş bir ağırlığı vardı. Doldurmak ve hocanın yaşattığı o değerleri sürdürmek gerekiyordu. En sonunda çok sevdiğim sınıf arkadaşım Prof. Dr. Ünal Akkemik, Burhan hocanın odasını aldı. Öğrendiğime göre odayı sonra başka bir kişiye vermişler. Burhan hocanın odasının günümüzde aynı değerlerle yaşatıldığından emin değilim.

Çok sevdiği odasından uzaklaştırılması ve odasına geri dönüş süreci

Bunu yazmasam eksik kalırdı bu yazı. Sevgili hocamız 1995 yılında emekli olmasına karşın, ilerlemiş yaşına rağmen her gün fakülteye gelip bilimsel faaliyetlerini sürdürüyor, aynı zamanda çok sevdiği öğrencilerine bilgisini aktarıyordu. İ.Ü. Rektörü Kemal Alemdaroğlu'nun ilk döneminde hiç bir sorun yoktu. Bu süreçte hoca odasında kalmaya devam ediyordu. Bildiğim kadarıyla rektör, hocanın arkadaşıydı ve hocanın odasını ziyarete geldiğini bile hatırlıyorum. Ancak hoca arkadaşı da olsa bir şeyler yanlış gidiyorsa söylemekten

asla çekinmezdi. Alemdaroğlu'nun 2001 yılında tekrar rektörlüğe aday olduğu dönemde Burhan hoca, kalabalık bir ortamda rektörü eleştirir. Hoca bunu, kişinin kim olduğuna bakmaksızın her zaman korkusuzca yapardı. Ne olacağım diye düşünmez ve doğru bildiğini söyler ve yapardı. Kemal Alemdaroğlu, tekrar rektör seçilince ilk işi, seçim sürecinde kendisini eleştiren Burhan hocayı çok sevdiği odasından ayırmak olur. Bunu duyduğumda yüreğimden bir parça kopmuş gibi hissettiğimi bugün gibi hatırlıyorum. Gücün kötülüğe yönelik nasıl bir serbestlikle kullanıldığını bu olayda görmüş oldum. Bu süreçte hoca değil, bilim ve o dönemin öğrencileri kaybetmiştir bence. Bundan hiç şüphem yok. Hepimiz için aydınlık günler, Alemdaroğlu'nun görevi tamamlaması ve Mesut Parlak'ın 2004 yılında rektör seçilmesiyle, süreç bir anlamda tersine döner. Hocaya çok sevdiği odası ve öğrencileriyle birliktelik fırsatı tekrar verilir. Bu haberi duyduğumuzdaki sevincimizi kelimelerle anlatamam. Hoca odasına kısa süre de olsa döner. Ama bu kez hocanın fakülteye gelmesi ne sağlığı izin vermez.

Burhan hocanın bilim adamlığı

Bilim adamlığı bambaşkaydı Burhan hocanın. Bir gün odasında, yazdığı bir makaleyle ilgili olarak, kim olduğunu hatırlamadığım birilerinin yaptığı eleştirilerden söz ederek çok kızgın olduğunu yüz ifadesinden anlamıştık. Bu durum yüzüne ve sözlerine açık bir şekilde yansırıyordu. Hoca anlattıkça, deta-

ya girdikçe, olay aydınlanmaya başlıyordu. Makalede kendi dışında bir kişinin ismi daha yer alıyordu. Orman Botaniği Anabilim Dalı'nda görev yapan ve isminin Ali olduğunu hatırladığım, hocanın çok sevdiği ve değer verdiği, görevi laborantlık olan bir çalışan vardı. Makalenin hazırlanışı sırasında hoca, Ali beyden yardım ister. "Ali, şu materyalleri mikroskopta ölçer misin?" der. Ali bey de hiç düşünmeden ölçüm işlerini kabul eder. Ölçümleri tamamladıktan sonra, sonuçları hocaya getirir. Burhan hoca da, ölçümler üzerinde gereken analizleri ve değerlendirmeleri yaptıktan sonra makaleyi hazırlar. Hoca, Ali beyin de emeği var diyerek makaleye onun da adını yazınca, kıyamet kopar. Artık olay tüm detayları ile gün yüzüne çıkmıştı. Konuyu da ayrıntısıyla anlamıştık. Hoca bizlere dedi ki; "Ali, bu işe bilimsel boyutta emek harcadı, nasıl adını yazmam yahu". Bir kez daha dumura uğrayarak Burhan hocanın odasından ayrılırken kafamızda deli sorular. Günlerce kendimize gelemedik. Emeğin ve bunun karşılığında kişiye verilmesi gereken değer, nasıl olması gerektiğini, bunun nasıl ifa edileceğini ve bilimsel emeğin ne anlama geldiğini orada öğreniyordum. Hayatımın geri kalan kısmında, bu öğretiyi kendime hep şiar edindim. Kendimi bu boyutuyla da çok şanslı hissediyorum.

Burhan hocanın nezaketi ve inceliği

Yıl 1994'ü gösterdiğinde yüksek lisans eğitimimizi tamamlamış ve hiç vakit kaybetmeden dok-

tora eğitimine başlamıştık. O zamanlar evlilik, bizim için yeni bir hayatın başlangıcıydı ve iş nedeniyle Bartın'da yaşıyorduk. Doktora dersleri için iki haftada bir İstanbul'a gitmemiz ve birkaç gün orada kalmamız gerekiyordu. Fakültede birçok arkadaşımız ve hocalarımız olmasına rağmen, ilk olarak Burhan hocanın kapısını çalıyorduk. İlk gidişimizde yaşadığımız bir olay bizlerin Burhan hocaya neden hayran olduğumuz sorularına bir kez daha açıklık getiriyordu. Odaya girdiğimizde ayağa kalkıyor "hoş geldin kızım, hoş geldin evladım" dedikten sonra ellerimizi sıkıyor ve kabanlarımızı çıkartmamızı isteyerek onları nazik bir şekilde alıyor ve askıya asıyor. Bizler bunu istemesek de ısrarla ve sevgiyle bunu yapıyor. Odadan çıkarken de aynı nezaketle kabanlarımızı giydiriyor. Bu nasıl bir insanlıktı? İstesem de kesinlikle Burhan hoca kadar "nazik" olamayacağımı düşünüy-

yorum. Bununla kalsa iyi, hoca bizleri koltuklara oturtuktan sonra hemen telefona sarılıyor. Önce Fatih Orman misafirhanesini arayarak yerlerimizi ayırttıktan sonra bu kez yemekhaneyi arıyor, öğlen yemeğini de ayarladıktan sonra konuya giriyor. "Nasılsınız, iyi misiniz?" diye söze başlıyordu. Kafamızda yine deli sorular, odadan ayrılıyorduk. Bu abartısız, bir yıl boyunca devam etti. Hocaya sevgi ve saygımız giderek arttı. Doktora sonrası her bayramda aradık ve her aradığımızda aynı babacan ses tonuyla "nasılsın kızım, nasılsın oğlum, torunum nasıl" diye söze başladığı kulaklarımda çınlıyor. Hocayla gerek telefonda, gerekse odasında konuşmalarına en üst düzeyde dikkat etmem gerektiğini düşünürdüm. Çünkü, farkında olmadan böylesine ince ve nazik bir insanı yanlış bir sözle kırmayı asla istemezdim.

Bizleri evinde kitaplığının yanına götürdü. Emek verdiği, basılan yeni kitap ve makalelerini gösterdi. “Hala çalışıyorum” dedi.

Verilen emeğin er ya da geç karşılığını bulması

Yıl 2010'a geldiğinde, fakültemiz adına çok acı bir olay yaşanmıştı. Aralarında çok sevdiğim Ahmet Hızal ve Asuman Efe hocalarımın da bulunduğu araç, 8 Haziran 2010 tarihinde Bolu yakınlarında, bir kazaya uğramıştı. Bizim hocalarımızın da bulunduğu üç profesör, bu kazada hayatlarını kaybetmişti. Kazadan birkaç gün sonra, fakültede cenaze töreni düzenlenecekti. Bu vahim olayda kaybedilen hocalarımızın cenaze törenine katılabilmek için o dönemde görev yaptığımız Antalya'dan İstanbul'a eşimle beraber gittik elbette. İstanbul'a vardığımızda arkadaşlarımızdan duyduk ki, Burhan hoca da törene gelmek istiyormuş. Dekanlık, hocayı evinden aldırarak için hemen bir araba göndermiş. Burhan hocayı ve diğer hocalarımızı yıllar sonra da olsa, dünya gözüyle tekrar görmek bizleri çok ama çok mutlu etmişti. Törenden önce ve sonrasında yaşanan ilginç bir olay dikkatimden kaçmadı. Yürümekte zorlanan Burhan Aytuğ hocam ile Faik Yaltınk hocalarımın etrafında ayrı ayrı olmak üzere en az 20'şer öğrenci vardı. Biz elbette Burhan hocanın yanındaydık. Bir arkadaşımız bir kolundan, diğeri öbür kolundan, bir başkası hocayı güneşten korumak için şemsiye tutuyor, di-

ğerleri hocanın yüzüne bakıyor ve onun söylediklerini dikkatle dinliyor. Çünkü karşılarında duranın yaşayan bir efsane olduğunu herkes biliyor. Faik hoca ile birlikte aynı sevgi ve saygıya maruz kalmaları karşısında gözlerimin dolduğunu bugün gibi hatırlıyorum. Bu saygı ve sevgi, hocalarımın öğrencilerine geçmişte karşılıksız bir şekilde verdiği emeğin, günü geldiğinde karşılığını bulmasıdır.

Son görüşme

Burhan hocayı son görüşümüzden tam bir yıl sonra, 2011 yılı Haziran ayında tekrar görme şansına sahip olduk. Ailecek Maltepe'deki evine gitmiştik. Nezaketinden ve bilgeliğinden hiçbir şey kaybetmemişti. Fakülte-deki arkadaşlarımızın kendisini her zaman görmeye geldiğini ve telefon ederek bir isteğinin olup olmadığını sorduklarını söyledi.

Buna çok sevindik elbet. Bizleri evinde kitaplığının yanına götürdü. Emek verdiği, basılan yeni kitap ve makalelerini gösterdi. “Hala çalışıyorum” dedi. Çok duygulandık. Bu hocayı son görüşümüz oldu. Daha sonra telefonla yine zaman zaman görüşme şansı bulduk. Bu değerli bilim insanını, centilmen insanı, bilge insanı ve baba insanı tanıdığımız ve yakın ilişki içerisinde bulunduğumuz için kendimizi çok çok şanslı hissediyoruz. Herkesin biraz olsun tanınması için bu yazıyı kaleme aldım.

Burhan Hoca ile ilgili bu yazıyı 30 Eylül 2016 tarihinde sosyal medyada paylaştıktan sonra, çok sayıda yorum geldi. Bu yorumlarda Burhan hocayı tanıyan tanımayan herkes tarafından ne kadar sevildiği ve sayıldığı ifade ediliyordu. Yorumları facebook sayfamda okuyabilirsiniz.

Prof. Dr. Burhan Aytuğ ile 1998 yılında Bartın'da yapılan Röportaj

Bu Röportaj Prof. Dr. Burhan Aytuğ ile 1998 yılında Bartın Orman Fakültesi'nde gerçekleştirilmiştir.

-Bu röportajı sizleri tanıyanların daha iyi tanınması için yapıyorum. Sizlere sormak üzere bazı sorular hazırladım. Uygun bir zamanda yayınlamak en büyük arzumdur. Öncelikle mesleğinizde 50. yılı doldurmuş ya da buna az süre kalmış bir kişi olmanız nedeniyle, bu bilim dolu 50 yılda unutmadığınız bir anınızı paylaşmanızı isteyeceğim.

-Evladım teşekkür ederim ama öyle bir soru sordunuz ki, bu konu 1 saat değil günlerce anlatılabilir. Bir kimsenin yaşam öyküsü, meslekte yaşam öyküsü en azından. Şöyle başlayayım kısa kısa bilgi vermek için. Orta ve lise öğreniminden sonra, üniversite öğrenimime orman mühendisi olmak amacıyla başladım. İsteyerek başladım ama bilinçli değil. Niçin orman mühendisi olmak istiyordum, bunu bilmiyordum. 4 ayrı mesleğe tercih edip 1949 yılında orman fakültesini bitirdim. Ama o günden buyana geçen 50 yıl içerisinde öylesine benimsedim ki bu mesleği, yeniden üniversite öğrenimi göreceğim olsam ve sınavda başarılı olursam, orman mühendisi olmak isterim. Bütün meslekler içerisinde gerçekten çok ayrıcalığı olan bir meslek bu. Özellikle ormancılığı gelişmiş ülkelerde, Baltık ve İskandinav ülkelerinde

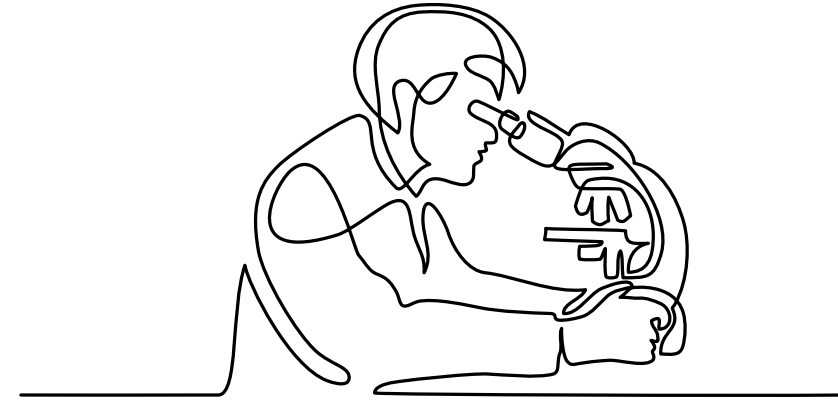
orman mühendisinin ayrıcalığı vardır. Özel bir itibara sahiptir onlar. Bizde de öyledir. Çünkü bu meslek, öğrencilikten başlayarak mezuniyete kadar çok yönlü yetiştirme sağlar ve özellikle ağırlığı biyoloji bilimleri olduğu için de birçok başka bilim dalına hizmet eder ve yardımına ulaşır. Ve çok eski yıllardan başlayarak bu durumu başka mesleklerde de müşterek çalışmalar yaparken, tartışmalar, konuşmalar yaparken gördüm ve hissettim. Fakültede asistan olduktan sonra başlangıçta odun anatomisi konusunda bir doktora yaptım. Daha sonra doçentlik aşamasında palinolojinin önemini öğrenmeye başlamıştım ki habilitasyon çalışmamı yani doçentlik çalışmamı (tezimi) "Palinoloji ve Türkiye'nin Önemli Gymnospermeleri Üzerinde Palinolojik Araştırmalar" olarak hazırladım. Böylece 50 yıllık süre içerisinde bilimsel çalışmaların yayınlarının ve bildirilerimin hepsi odun anatomisi ve palinoloji konularını içermiştir. Ancak bu, değişik bilim dalları ile uygulamaya yönelik orijinal çalışmalardır.

Meslekte unutmadığımız anı... Aslında ben anılarımı hiç unutmam. En ufak önemli önemsiz hepsini anımsarım ama unutmadığım anım olarak, eh oldukça önemli sayılır bir anımı anlatayım. Fransa'da bulunduğum sırada Fransızların bilimsel araştırma merkezine araştırmacı olarak girmek istediğimde pek çok başvurular arasında benim de başvurum vardı. Değişik ülkelerde değişik düzeyde bilim adamları, ben o zaman daha doçent bile olmamıştım. Bu araş-

tırma merkezinin biyoloji-vejetal seksiyonunda çalışmak istediğimi ifade eden bir dilekçe vermiştim. 5 yıl Fransa'da atom bombasının bulunması sırasında idi. De Gaulle, bir kuruş harcamaya yaptırmıyordu. Bilimsel araştırmalara da üniversitelere de bir lam-lamel alma imkânı yoktu. Bu nedenle yeni araştırmacı almadılar. Beş yıl sonra 5 araştırmacıyı biyoloji-vejetale aldılar. Dördünün Fransız olması şartı vardı. Birisi de yabancı. Almanlar vardı, İngilizler, Amerikalılar, İskandinavlılar vardı, beni uygun görmüşler ve ben orada 3 yıl araştırma ile görevli bir eleman olarak çalıştım, biyoloji-vejetal seksiyonunda, Palinolojide. Bu da dünyanın en tanınmış bilim adamının yönettiği en önemli laboratuvarlarının birinde. Bu laboratuvar da benim çalışmamın kabul edildiğine dair resmi yazıyı aldığım da çok mutlu olmuştum. Zaten Fransa'daydım ama Türkiye'ye dönme zamanıydı. Döndüğümde fakültemde bunu söyledim daha yeni geldiğim için dışarı gitmek imkânı yok gibiydi. Ama ne pahasına olursa olsun, öyle bir imkânı kullanmak istedim. İstifa etmek uğruna bile en azından bir süre. Sonradan tekrar geldiğimde alırlarsa girebilirsem aynı yerde çalışmak istedim tabi. Gitmeye karar verdim. Gittim ve 3 yıl orada çalışmak üzere. Ancak 1 yıl çalıştım. Oradan izin aldım geri döndüm. Buradan izin aldım tekrar 1 yıl çalıştım. Bu şekilde 3 yılımı tamamladım. Bu gerçekten benim için unutulmaz bir anı.

- Sayın hocam, İ.Ü. Orman Fakültesi'nden emekli olmanıza rağmen bilim aşkı nedeniyle görevinizden ayrılmadınız. Fen Bilimleri Enstitüsü kadrosunda yüksek lisans ve doktora dersleri vermek üzere görevinizi sürdürüyorsunuz. Bu işi devam ettirmenizin nedenleri nelerdir?

- Bu benim yaşam biçimim olmuş adeta. Öylesine araştırmaya gönül vermiş bir kimseyim ki, evden fakülteye gelirken, fakülteden eve dönerken, otobüste, trende, uçakta hep çalışmaya araştırmayla ilgili kendi kendime düşünüp tasarımlar yapıyordum. Emekli olmadan yaklaşık bir yıl önce başladı, bir emeklilik psikozu oluştu adeta. Acaba emekli olursam ne olur, ne yaparım diye düşündüm. Emekli olursam ne yaparım diye değil, bu fakülteye gelmez de bu çalışma odamdan uzaklaşırsam her halde mutsuz olurum, belki de hasta olurum diye düşünmüştüm. Ama şanslı bir kimseyim. Şöyle ki; çalışma arkadaşlarım özellikle genç olanlar, emekli olduktan sonra benim gelip çalışmamı olumlu karşıladılar. Ve araştırmalarımı yaptım, yeni arkadaşlara yardımda bulundum. Çalışmalarında yol gösterdim. Bu arada belirttiğiniz gibi Fen Bilimleri Enstitüsü'nde İstanbul Üniversitesi'nin, yüksek lisans ve doktora dersleri vermek üzere görevlendirildim. Zaman zaman, keza bu yıl da var. Bu hizmetler, bu uğraşlar beni mutlu ediyor. Zaten yaşamım boyunca hep arzu ettiğim şeyleri yapmak istedim ve yaptım. Bundan hiç de bir şey beni

engellemedi. İstedğim gibi yaşamadıktan sonra yaşamın da bir anlamı yok. Böyle olunca haftanın her günü fakülteye geldim. Sanki aktif bir hocaymışım gibi. Erken saatlerde gelip, herkes gittikten çok sonra ayrılarak çalışmalarımı yürüttüm. Araştırmalar yaptım. Yayınlarım oldu. Emeklilikten sonra üç buçuk yıl geçti. Çoğu kez Cumartesi, bazen Pazar günleri bile geldim fakülteye. Kış aylarında kalorifer yanmaz soğuk olmasına karşın paltomu çıkarmadan oturarak çalışırım. Adeta genç yaşlarımdan 20-25 yaşlarımda aşık olduğum bir mikroskop vardır. Siz de biliyorsunuz bana geldiğinizde görmüştünüz.

- Evet hocam Zeiss.

- Zeiss foto mikroskop. Bu benim özleyip de ulaşamayacağım bir araç idi. Ona sahip oldum. O gün bu gün hem bana hizmet etti, hem de orada çalışmak isteyen herkes kullandı onu. Bugün de daha yeni gelmiş bir hali vardır. 1965 yılında alınmıştı. Aradan 33 yıl geçmiş olmasına karşın hala bugün alınmış kadar sağlam, temiz ve hatasız çalışır. Onun başında olduğum dakikalarının nasıl geçtiğini, saatlerin

nasıl geçtiğini bilmem. Zaman olmuştur ki bir günde hiç abartmadan söylüyorum 8, 9, 10 değil 16 saat mikroskopun başında kalmışımdır. Yemek saatini unutmuşumdur. Bütün bunlar zorlayarak değil, heyecanla, isteyerek olmuştur. Bu bakımdan demin de söylediğim gibi, oradan kopamıyorum. Sanıyorum kopmayacağım. Ama bir gün odamdan uzaklaşınlırsam yetkililer, gelecek jenerasyonlar tarafından, her halde mutsuz olurum. Çabuk hasta olurum.

Bugün yaşlı olduğumu hiç hissetmiyorum. Gençlerle beraber olmayı yeğliyorum. Onlarla konuşurken kendimi adeta onların arkadaşı gibi görüyorum.

Ne kadar daha çalışacaksınız? Yasal engel var mı?

- Yasal hiçbir engel yok. Benim özellikle yurtdışında, az da olsa yurtiçinde Türkiye'de çok yaşlı çalışan kimselerle dostluğum vardır. Örneğin North Carolina üniversitesinden bir profesör ile bundan 3 yıl önce karşılaştım. Benden 15 yaş falan büyüktü galiba. Emekli olursam ne yaparım diye sorduğumda, benim gibi yaparsın dedi. Bizim

Ben Tabi Kendi Ülkemde Yararlı Olmak İstiyorum. Çünkü Bir Başka Ülkede Azınlıkta Olmak Beni Rahatsız Ediyor.

Ülkemizde öyle bir yasa var, 67 yaşından sonra çalışma imkanı yok. O zaman dedi Amerika'ya gelin, bizim üniversitede çalışabilirsiniz, benim gibi dedi. Ama ben tabi kendi ülkemde yararlı olmak istiyorum. Çünkü bir başka ülkede azınlıkta olmak beni rahatsız ediyor. Etmiştir de. Kimi koşullarda, örneğin Paris'te laboratuvar direktöründen sonra ben yetkili bir kimse idim ama laboratuvarın dışarsına çıktığımda bakkaldan, taksi şoföründen ya da diğer insanlar tarafından hep ecnebi olarak görüldüm. Hangi ülkeyi alırsanız alın ben inanmıyorum ecnebilere iyi gözle bakanlar vardır diye. Türkler hariç. Biz öyle değiliz. O bakımdan kendi ülkemde çok daha küçük koşullarda çalışmayı yeğlerim.

-Sayın hocam bildiğim kadarıyla Türkiye'ye palinoloji bilimini kazandıran sizsiniz. Bu konuyu biraz açabilir misiniz? Bir de Türkiye'de sizden sonra bu konuda yeterince bilim adamı çalışma yapıyor mu? Ve yapıyorlarsa çalışmalarını yeterli buluyor musunuz?

-Teşekkür ederim çok önemli bir soru. Ben palinoloji konusunda

çalışmaya 1959 yılında başladım. Hiç aralıksız sürdürdüm. En yetkili en güçlü bir laboratuvar da ve o laboratuvarın direktörü yanında ilk formasyonumu aldım. Van Campo yanında. Ve çalışmalarına başladığım zaman palinolojide a ve b bilmiyordum. Ülkemizde palinolojinin adını bilen yoktu. Hatta bir yayınam var benim. Yurtdışından gönderdim. Basılırken o zamanki rahmetli bir hocamız "Burhan bunu yanlış yazmış palinoloji değil de polinoloji olması lazım herhalde polenden geldiği için böyle olmalı" demiş ve makalemin her tarafını polinoloji olarak değiştirmiş. O yayınam maalesef yanlış bir şekilde yayınlandı. Demek istiyorum ki, Türkiye'de ismi bile bilinmeyen bir bilim dalında sıfırdan başladım ama bir yıl geçmişti ki uluslararası bir dergi olan Pollen a Spore dergisinde ilk palinoloji yayınamı yaptım. Bu yayında Kazdağı Göknarı'nın Yunanistan Göknarı ile Uludağ Göknarı arasında orijin bakımından bir hibrit olduğunu ortaya koydum. Ama bu orijin bakımından derken örneğin 25 milyon yıl önce daha Ege denizi yokken Yunanistan ve Batı Anadolu bir bütün kara iken ve bu iki göknar

türü yan yana yaşarken oluşturdukları bir hibrit. O günden bu yana da bir başka tür olarak ifadesi yapılmış ise de hibrit olduğunu ilk kez biz söyledik. Daha sonraları polen morfolojisini ve başkaca temel bilgileri aldıktan sonra başka yayınlarım da oldu. Ve ilk olarak polen analizleri yapmaya başlarken hava içerisindeki polenlerin analizinin öncelikle yapılmasına inandım ve İstanbul ve çevresinin havasında bulunan polenlerin her ay, ayın her günü, günün her saatinde hangi polenler olduğunu ve miktarlarını saptadım. Çok ama çok detaylı bir çalışma ortaya çıktı. Bu çalışmayı yalnız yapmadım. Çok değerli arkadaşlarım vardı. Bu arkadaşlarla beraber hem hava analizine ait 700 sayfalık bir kitap hazırladık, hem de İstanbul bölgesi çevresi polenleriyle ilgili bir palinoloji atlası meydana getirdik. Ancak zaman zaman Türkiye'den palinolojiye meyil verenler oldu ve bugün profesör, doçent düzeyine gelmiş birçok kimse, bizim orman fakültesindeki laboratuvarımızda palinolojide ilk nosyonlarını aldılar. Bunların sayısı çok değildi o yıllarda. Ama bugün mutlulukla ifade etmek istiyorum ki palinolojiyle ilgilenen, Türkiye'de en az 70 kadar akademisyen var. Bunun en güzel kanıtı 1995 yılında emekliliğim nedeniyle yapılan törenden sonraki ulusal palinoloji kongresinde 35 bildiri sunuldu ve tartışıldı. Bazıları çok genç ama çok heyecanlılar. Onların geleceklerinden çok umutluyum. Ama şunu ifade etmek isterim ki, 1969 yılındaydı sanıyorum, Fransız ilmi araştırma merkezinin Hin-

distan'da Pondiçeri kentinde bulunan araştırma enstitüsüne konferanslar vermek üzere gittiğimde, Hindistan'da o tarihte 375 tane palinolog olduğunu öğrendim. O zaman bizde üçü beşi geçmezdi belki de. Ama bugün belirttiğim gibi bir hayli aşama var. Dünya üzerinde palinolojinin ortaya çıktığı 1945 yılından bu yana yani 50 yıl içerisinde otuz binin üzerinde yayının basımı gerçekleşmiştir. Bunda bu otuz binin içerisinde değişik ülkelerin değişik bilim adamlarının yayınları var. Ama Türkiye'nin bilim adamlarının verdiği yayınların sayısı maalesef çok az. Çok az diyorsam yine toplamı yüzün üzerindedir. Bu rakam oransal açıdan elbette çok azdır. Palinolojinin bir çok dalları var. Örneğin polen analizleri konusunda 1968'den bu yana yalnız tersiyer formasyonunda yapılan polen analizlerinden sadece bir tane Türkiye'de var, Almanya'da, Rusya'da başka ülkelerde 10 tane 15 tane 8 tane kadardır. Başkaca çalışmalardan örneğin, hava içerisindeki polen ana-

lizlerini Türkiye'de yapılan düzeyde ayrıntılarıyla hiçbir ülke yapmamıştır. Bu da 1975'te Münih'te uluslararası aerobioloji kongresinde, tüm aerobiologlar bunu kabullenmiştir. İfade edilmiştir.

-Bir de bu TEMA konusunu gündeme getirmek istiyorum. Biliyorum zaman zaman ülkemizin çöl olamayacağı konusıyla ilgili görüşlerinizi belirtiyorsunuz. Aksi yönde görüş belirten kişilerin bilimsel dayanakları var mı? Bu konuda neler söylemek istersiniz.

-Evladım benim çok hassas olduğum bir konuyla ilgili soru sordunuz. Önce şunu söyleyeyim, daha başlarken. Türkiye zorlasak da, olumsuz yönde çalışsak da çöle dönüşmez. Mümkün değildir. Bu şunun için mümkün değildir. Türkiye enlem dereceleri bakımından böyle bir yerde değildir. Çöl kavramı dünya üzerindeki orman gibi daha evvel tundra, orman, step, bozkır, maki ve benzeri vejetas-

yon tipleri içerisinde bir başka formasyondur. Dünya üzerinde bulunan çöllerin iki tanesi hariç öteki çöllerin hepsinde bir ya da birkaç bitki taksonu vardır. Onlara çöl bitkileri denir. Fikir olsun diye söyleyeyim, bazı kaktüsler, Euphorbiaceae familyasından kurakçıl Euphorbialsar tipik çöl bitkileridir. Bu bitkilerin ya da benzeri bitkilerin var olduğu bir yeri bize gösterirlerse çöl olabileceğinin muhtemel kanıtıdır denilebilir. Böyle bir yer yok. TEMA Vakfı, çok bilimsel dayanağı olmadan öyle bir sloganla ortaya çıktı. İlk bakışta ülkeye ağaç sevgisini, ormanı koruma heyecanını aşlamak amacıyla yapılmış olduğunu sandık. Fakat her yerde bu sloganlar yinelen-di. Devlet büyükleri bu tür konuşmalardan ötürü TEMA Vakfı ve yetkililerine ödülleri verdi. Çok samimi söylüyorum, bu durum beni fevkalade çok rahatsız etti. Şu bakımdan rahatsız etti. Türkiye'nin çöl olamayacağı gerçektir. Bu böyle olmasına karşın konuyu bilen yerliler, özellikle yabancı bilim adam-

**TEMA Vakfı
başkanıyla
aynı yerde
konuşurken
ben bilimsel
olarak bu çöl
olmaz tezini
savundum. Sizler
neye dayanarak
söylüyorsunuz
dedim.
Adeta, sanki
rüyalarında
Türkiye'yi çöl
görmüşler
karabasan gibi,
efendim korkunç
bir rüyadan
uyanmış gibi
gördüklerini
anlatıyor gibi
konuşuyorlar.**

lan demezler mi ki Türkiye'de bu işten anlayan bir tek adam yok mu ki, bunun olmayacağını onlara söyleyemiyor. Bu bizi rahatsız ediyor. Çünkü konunun içerisinde orman fakültesinde bir hoca yok. Olsa farklı olurdu. Zaman zaman bu tür düşünceler bilimsel toplantılarda, panellerde, sempozyumlarda dile getirilir tartışılır. Bu tür toplantılara ben katıldım. Hem de TEMA Vakfı'nın başkanı Sayın Karacay ile yan yana oturdum. Toplantıyı Ziraat Mühendisleri Odası

düzenlemişti. Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı da yöneticiydi. Başka konuşmacılar da vardı. Orada biz bugüne dek yapılmış tüm araştırmalar, özellikle geçmiş dönemleri simgeleyen polen analizleri 18-20 bin yıldan bugüne Türkiye'nin değişik yörelerinde göllerde, turbada ve de başkaca yerlerde yapılan polen analizlerinin verilerini, 18 göl, birkaç turba ve başka yerleşim yerleri neolitik çağ dönemlerine ait yapılan analizler haritalarla ortaya çıktı. Bunun bir kısmını doğrudan biz kendimiz yaptık Türk araştırmacılarla, bazılarını da hatta çoğunluğunu Hollandalı ekiple yaptık. Van Size, Botembah, Holdrink ile. Bir gerçek ortaya çıktı; 18 bin yıl önce Türkiye'de ormanlık alan sadece Doğu Karadeniz bölgesinde, ta Zonguldak'a kadar ulaşan bir kesimde şerit halinde orman, diğer kesimler orman niteliğinde olmayan ama ağaçlıklar, çalılar ve benzerleri. 12 bin yıl önce, tabi günümüze doğru yaklaşıyoruz, ormanlık alanlar hemen hemen aynı kalmış, ağaç niteliğinde olup orman olmayan alanların miktarı biraz artmış. Günümüzden 8 bin yıl önce yani araştırmamızı başlattığımız yıldan 10 bin yıl geçtikten sonra, ormanlık alanlar giderek artmış. Kuzey Anadolu'yu boydan boyda ama şerit değil, içlere kadar kapsamış, Batı Anadolu'yu, Güney Anadolu'yu Torosları çevirmiş. 4 bin yıl önce bu miktar daha da artmış. Böylece step ve bozkır olan alanlar Anadolu'nun ortasında sınırlı olarak kalmıştır. Bu da gösteriyor ki, eskiden ormanlar daha da azdı şimdi giderek artmıştır. Herkesin alışlagelip

söylendiği gibi, eskiden ormanlar çoktu giderek azaldı düşüncesi yanlıştır. Bilimsel değildir. Yalnız bir tek şey gerçek, son 800 yıl içerisinde insanın ormana aşırı müdahalesinden ötürü ormanlar giderek şekil değiştirmiş ama yok olmamıştır. Orman bozuk ormana, koru ormanı baltalığa, baltalık makiye ya da bozkıra dönüşmüştür. Türkiye'nin içerisinde hiçbir yöre için çöl deyimini kullanmak mümkün değildir. Küçük bir benzetme yapacağım izin verirseniz. Yer olursa yazarsınız, olmazsa çıkartırsınız. TEMA Vakfı başkanıyla aynı yerde konuşurken ben bilimsel olarak bu çöl olmaz tezini savundum. Sizler neye dayanarak söylüyorsunuz dedim. Adeta, sanki rüyalarında Türkiye'yi çöl görmüşler karabasan gibi, efendim korkunç bir rüyadan uyanmış gibi gördüklerini anlatıyor gibi konuşuyorlar. Bunu ben genç bir ev hanımının ev işleri arasında, çocuğunun, ayağına dolaşmasını engellemek, işlerini bitirmek için çocuğunu korkutmasına benzetiyorum. Çocuğuna diyor ki "yaramazlık etme seni öcüye veririm" tabi ki öcü diye bir şey yok. Ama anne ona sen bu yaramazlığı yapma, uslu ol, seni parka götüreceğim, seni salıncakta sallayacağım, gezeceğiz, oynayacaksın demesi lazım. TEMA'da Türkiye çöl olacak diye öcü gibi başımıza çıkartacağına, dese ki, ağacı sevelim, ormanı koruyalım, kuşkusuz biz de onlarla beraberiz. Çöl olacak diye korkutma ya da ağacı sevdirmek, ormanı koruma düşüncesi açık seçik Türkiye çöl olacaktır. Aman yarını beklemeylem bugünden kurtaralım

ifadeleri bilimden çok uzaktır ve konunun yetkilileri özellikle güçlü bilim adamları tarafından yabancı ülkelerde özellikle Türkiye'yi ayıplarlar. Kendi ülkelerinin ne olduğunu bilmiyorlar çöl olacak sanıyorlar. Bu kadar bilgisiz insan nasıl bir arada oturuyorlar bir de 65 milyon derler. Bu rahatsız ediyor.

-Teşekkür ederim hocam.

-Biraz ağır oldu ama ne yapalım. Canlı örneğini vereyim size. Bundan 25 ya da 30 yıl önce Kütahya'da Tunçbilek'te açık linyit ocaklarının olduğu yerde hocamız Hayrettin Kayacık ile ikimiz geziye çıktık ve Linyit ocaklarından linyit damarlarının taban ve tavanından fosil bitkilerin kalıplarını yaprak meyve dal vs alırken orada açık linyit ocağı işletiliyordu. Maalesef bunu da devlet kuruluşu işletiyordu. Linyit damarına kadar olan toprak üstündeki 35 m kimi yerde tepeler dozerle devriliyor, altüst ediliyor ve linyit çıkartılıyordu. Tabi ki bu durumda toprak üstünde bulunan bitki örtüsü de tümüyle yok oluyordu. Üzücü bir şey ve kolay olmasına rağmen o madeni toprak üstünde bitki yetiştirilemez düşüncesi hakimdir biyologlar arasında. Bu da yanlış. Neden yanlış? Çünkü 25 yıl sonra aynı yerde bir yüksek lisans öğrencileriyle yaptığımız ekskürsiyonda Faik Yaltırık hoca, ben ve öğrencilerimizle, orada kendiliğinden bir ormanın geldiğini müşahade ettik. 18-20 yaşında ağaçlar bulduk. Ayrıca Fransa'da bir maden ocağında, kömür madeni ocağında kömür çıkartıldıktan sonra artıklar yığılır böyle tepe

oluşturur, kömür işletmelerinin içerisinde. O tamamen maden kömürü artıklarıdır. Orada orlevi toprak yoktur hiç. Onun üzerinde zamanla kendiliğinden bitki örtüsünün kapladığını görmüş ve fotoğrafla tespit etmişizdir. Bu benim sözünü ettiğim kuzey Fransa'da Lille kentinin yakınlarında. Türkiye oraya kıyasla çok daha uygun bir ortamdır. Bir de çöl olması için vejetasyon dönemindeki sıcaklık ortalamasının belirli bir sıcaklığın üstünde olması lazım. Yağışın bunun aksine belirli bir rakamın çok altında olması gerekir. Sanıyorum 2 ya da 3 yıl önce son sınıf öğrencileriyle Kastamonu dolaylarında ekskürsiyona çıktık. Kastamonu'dan kuzeye doğru Karadeniz'e doğru evvela yükseldik, sonra yavaş yavaş inip denize ulaşacağız. Otobüsün durdurulmasını rica ettim. Öğrencilere, çocuklar dikkat ediniz, dört bir tarafınızı deniz gibi ağaç denizi gibi görüyorsunuz. Buna iyi bakın. Çünkü TEMA'nın dediğine göre 30 yıl sonra burada tek ağaç kalmayacak. Hepsi çölde yok olacak. Son defa ağaçları iyi görün demiş idim. TEMA'nın söylediği bu 30 yıl lafını bundan 50 yıl önce profesör Heske, Alman profesör, bizim fakültemizde çalışmıştı. Demişti ki, Türkiye'de 25 yıl sonra hiç ağaç kalmayacak. Bunları resmen yazdı. Söz olarak söylemedi. Heske öleli belki 25-30 sene oldu. Ondan bugüne hiçbir şey değişmedi. Bütün ağaçlar yerinde duruyor. Tanınmış bir bilim adamının böyle söylemesi affedilecek bir şey değil. Önemli olan TEMA bunu bilimsel belgelerle ifade etmeli. Neye dayana-

rak söyleniyor, önemli olan o.

-Konuyu biraz değiştirmek istiyorum. Türkiye'de üniversite özerkliği, üniversitelerdeki eğitim ve bu çerçevede ormancılık eğitimini değerlendirmenizi isteyeceğim.

-Evet, çok kritik sorular soruyorsunuz ama hiç çekinmeden söyleyebilirim ben. Düşündüğümü her zaman her yerde hiç çekinmeden söylemişimdir. Yine de söyleyeceğim. Türkiye'de YÖK dediğimiz Yükseköğretim Kurulu kurulduğundan beri kim ne derse desin, yapılan her değişiklik olumsuz yönde ve yanlıştır. Kanıt mı istiyorsun. O kadar çok belge sunabilirim ki, ama mümkünse siz bana bir tane doğru yaptığını söyleyin onun da yanlış olduğunu ispat edeyim size. Hepsi yanlıştır. O kadar ki, başlangıçta YÖK'ün çıkardığı yönetmelikler vs. hafta geçmezdi ki madde ya da fıkrası değişirdi. Bir zamanlar fakültelerde dekanlıklarda üniversitelerde yönetmelikleri değişikliğinden ötürü takip etmek bulmak bile mümkün değildi. En önemli yanlışlardan biri ki o maalesef YÖK'ten biraz da daha önce başladı. Türkiye'de dükkân açar gibi üniversiteler açmaya başladılar. Türkiye'de 72 tane üniversitemiz var diye bazı devlet büyükleri övünerek ifade ediyorlar. Bence bu Türkiye'deki üniversitelerin durumunu objektif ortaya koymak koşulunda utanç verici bir ifadedir. Türkiye'de 72 tane üniversite değil, müsaade ederseniz size Cahit Arf'in bir sözüyle, aynı şeyi ben düşünürdüm o söyledi, yazdı. Diyor ki, Türkiye'de bu kadar

sayıda üniversite yok, ortaokul var diyor. Çünkü diyor, ben liseyi bitirdiğim zaman sahip olduğum bilgilere bugün üniversite mezunları sahip değiller. Cahit beyin yaşı benden 18 yaş büyüktü, rahmetli oldu. Mademki lise bilgisine bile sahip değil bugünkü üniversite mezunları, o halde bunlar olsa olsa ortaokuldur di-

yor. Düşünebiliyor musunuz bir üniversite, bir fakülte kurmuş fakültenin bir dekanı var, bir de öğretim üyesi var. Bütün dersleri onlar verecek ya da dışarıdan devşirme usulü ders verdirecekler. Böyle şey olmaz. Üniversite tüm kuruluşlarıyla, laboratuvarıyla, kitaplığıyla vs. tamamlandıktan sonra hizmet verebilir.

-Sevgili hocam, öyle güzel özetlediniz ki başka soru sormama gerek kalmadı. Size, verdiğiniz röportaj için çok teşekkür ediyorum. Bu röportajı uygun bir zamanda yayımlayacağım.

-Güzel soruların için teşekkürler evladım.

Toroslarda Sedir Ormanlarının Tahribat Sonucu Oluşmuş Çıplak Karstik Alanların Tohum Ekim Metodu ile Yeniden Ormana Dönüştürülmesi

Mustafa ERSOY - Orman Yüksek Mühendisi

Toros (Lübnan) Sediri (*Cedrus libani* A. Rich) tarihi süreç içinde ihtişamın ve zenginliğin simgesi olmuş bir ağaç türüdür. Beş bin yıldan beri süregelen tahribat neticesinde Lübnan ve Suriye’de sadece bazı mıntikalarda sedir kalıntılarına rastlanılmaktadır. Türkiye’de ulaşımın zor olduğu ve sarp yerlerde halen geniş sedir ormanlarının olduğu görülmektedir.

Toroslarda sedir ormanlarının tahribi sonucu saf sedir ormanları 110.000 hektara gerilemiştir. Toros sedirinin ayrıca geniş alanlarda karaçam, Toros göknarı, kızılçam ve bazı yapraklı türlerle yaptığı karışık ormanları bulunmaktadır. Türkiye’de sedirin saf, karışık, çok bozuk ormanları bulunmaktadır ve bu türün binlerce yıldan beri tahribi sonucu oluşmuş çıplaklaşmış karstik alanların toplamı 600 bin hektarın üzerindedir (Evcimen 1963, Saatçioğlu 1976).

Anamur orman işletmesi, Abanoz işletme şefliği, Armutkırı mevkiinde, (Ballık, Kırkkuyular) sedir tohum ekimiyle 300 hektarlık tamamen çıplaklaşmış karstik büyük sahanın ağaçlandırma öyküsü şöyledir;

Armutkırı’nın bir ismi de Kırkkuyular olup göçerlerin yaylak olarak kullandığı, aşırı otlatma yapıldığı, Sedir ormanlarının tamamen tahrip edildiği bilinmektedir. Kırkkuyular denmesinin sebebi ise herkesin kendine özel kuyusunun olması, bu kuyuların kışın kar ve yağmur suları ile dolup yöre halkının su ihtiyacının karşılanmasıdır. Çünkü Toroslarda karstik (kalkerli) alanlarda akarsu bulunmamaktadır. Bu sahadaki göçerler geçmiş yıllarda sahayı terk etmeleri ve otlatma yapılmaması için ikaz edildi, zorlandı sahayı terk ettiler. Anamur İşletmesi, Abanoz İşletme Şefliği Armutkırı mevkiindeki 300 hektarlık büyük saha 1984 yılında (orman içi ağaçlandırma) programına alındı. Toprak işlemesi yapıp teraslara fidan dikimi suretiyle ağaçlandırılacaktı.

Fidan dikim metodu ile Abanoz İşletme Şefliğinde yapılan ağaçlandırmalarda çok fazla başarı sağlanamıyordu. Abanoz Sarıkinlik mevkiinde 1977 yılında çıkan yangında 80 hektarlık sedir sahası yok olmuştu. Yangın olan sahada aynı yıl teras yapıldı. Teraslarda 1981 yılı da dahil 5 sene kadar fidan dikimi devam etti ama başarı sağlanamadı. Kış şartları, çobanların yaylaya erken çıkmaları ve korumada yaşanan zafiyetler başarıyı engelliyordu. Abanoz İşletme Şefliğinde 1982 yılı sedirde bol tohum yılı idi, civar meşcerelerden

“İstanbul
Ormanları
İstanbul’un
Yaşam
Kaynağıdır.
Bir Çivi Bile
Çakmadan
Birlikte
Yaşamak
Zorundayız.”

Resim 1-2: Toros Sedirinin tahribi sonucu çıplaklaşmış 300 hektarlık karstik alanın genel görünümü
(Mersin, Anamur, Abanoz, Armutkırı Foto: M. Ersoy)

yeterli kozalak toplanıp karpellere ayrıldıktan sonra karpelli sedir tohumları teraslı sahaya (ekin eker gibi) serpmeye usulü ile atıldı. Sahaya atılan tohumlar ilkbaharda çimlendi ve 1983-84 yaz kuraklığını kurumadan atlattı.

Resim3-4: Kozalaklardan karpellere ayrılan sedir tohumları, sahada çimlenen sedir gençliği (Foto: M. Ersoy)

Abanoz Sarıkinlik'deki başarı bize güç verdi. Bu durumu üst makamlara ilettik. Toroslarda birkaç senedir araştırma yapan Orman Fakültesi Öğretim üyesi Prof. Dr. Melih Boydak projeyi üstlendi. Sahada yaptığımız araştırmalardan sonra sedir tohumu ekim metoduna karar verildi. Melih Boydak hocamız araştırma deseni hazırladı, Mersin Orman Bölge Müdürlüğü, Silvikültür Şubesi saha ile ilgili proje hazırladı. Orman Genel Müdürlüğü'nün onayından sonra, orman içi ağaçlandırma projesi çıplak karstik alanlarda sedir tohumu ekimi (serpme) metodu projesi olarak değiştirildi. 1982-84 yılına kadar Mersin ve Antalya'da 5-10 hektarda süceyrat ve çalı yakmak suretiyle sedir tohum ekimi ile gençlik elde ediliyordu. Ama maliyeti epeyce yüksek oluyordu. Bunun yanında Sarıkinlik'deki 80 hektar ve Armutkırı'ndaki 300 hektardaki büyük sahalarda süceyrat, çalı yakma ve toprak işleme gibi işlemler yoktu. Sedirlerde iki senede bir bol tohum yılı olduğu için, 1984 yılında civar sedir ormanlarından 40 ton sedir kozalağı toplatıldı. Kozalakların karpellere ayırma işlemi yapıldıktan sonra, çuval ve heybelere doldurulan karpelli sedir tohumları Kasım-Aralık aylarında sahaya kar düşmeden, 300 hektar sahaya serpme metodu ile işçiler tarafından tam alanda ekildi.

Resim 5: Karpellere ayrılan tohumların sahaya götürülmek, üzere çuvallara doldurulması
(Anamur, Abanoz yaylası rakım: 1350 mt Foto: M. Ersoy)

Resim 6 -7:Karpelli sedir tohumları serpmeye usulü ile aralık ayında, kar yağmadan hemen önce 300 hektarlık sahaya işçiler tarafından ekilmesi Anamur, Abanoz, Armutkırı Foto: M. Ersoy)

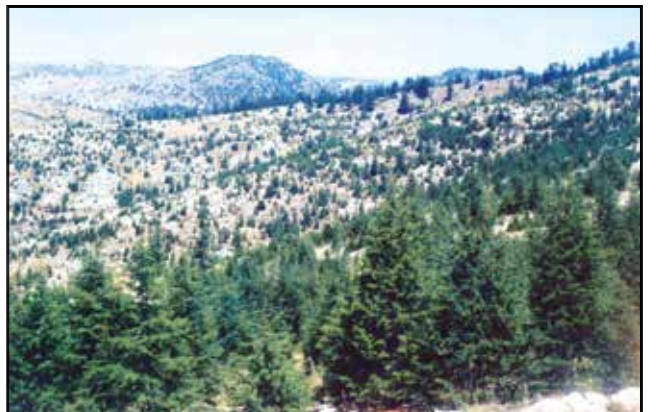
Her yıl yaz kuraklığını atlaman için gençlik gözlendi. Başarı sağlandıktan sonra, 1987 yılında Orman Genel Müdürlüğü Silvikültür Daire Başkanlığınca seminer düzenlendi. Düzenlenen seminere görev yerim olan Muğla Bölge Müdürlüğünden gelerek katıldım.

Resim 8 -9: 1987 yılında silvikültür seminerine katılanlar sahada görülmektedir.
(Anamur, Abanoz, Armutkırı Foto: M. Ersoy)

Resim 10 -11: 1997 yılında sahadan çekilen fotoğraflar görülmektedir. (Anamur, Abanoz, Armutkırı Foto: M. Ersoy)

Resim 12 -13: 2000 yılında 300 hektarda serpmeye metodu ile getirilmiş gençliğin sıklık çağına gelmiş olduğunu görmekteyiz. (Anamur, Abanoz, Armutkırı Foto: M. Ersoy)

Anamur İşletmesi, Abanoz İşletme Şefliği Armutkırı sahasına en son 2014 yılında gidebildim. Sahada 30 yaşında ormanın meydana geldiğini gördüm. O gün ne kadar duyulduğımı tarif edemem.

Resim 14-15-16-17: 2014 yılında 30 yaşında genç bir sedir ormanı görülmektedir. (Foto: M. Ersoy)

Bu sahanın orman olarak kazanılmasında en büyük etken koruma konusunda sıkı tedbirlerin alınmasıdır. Bu konuda sahada çift bekçi kalacak şekilde taştan bekçi evi, çukur abanoz köyünden iki bekçi bulunmuş bunlardan Hacı Ali DEMİR ve arkadaşı gece gündüz sahayı korumuşlardır. Ayrıca bekçi evinin yanında su kuyusu açılarak su problemi çözülmüştür. Kendilerine burada takdir ve teşekkür etmek ediyorum.

Bu çalışmada akademisyen ve uygulayıcı birlikte çalışmış, sonuç da başarılı olmuştur. Başta akademisyen Prof. Dr. Melih Boydak önderliğinde, Mersin Orman Bölge Müdürü rahmetli Ahmet Özer Bayrak, Silvikültür Şube Müdürü Şevket Ayhan, Şube Mühendisi Süleyman Sırrı Koçak (proje müellifi), Anamur İşletmesi Ağaçlandırma Mühendisi Ali Rüştü Karaman ve Abanoz İşletme Şefi Ali Güneş projede emeği geçen meslektaşlarımızdır. Kendilerine destek ve gayretlerinden dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Anamur, Abanoz İşletme Şefliği, Armutkırı mevkiindeki 300 hektarlık büyük sahada çıplaklaşmış karstik alanlarda ekim yöntemi ile yapılan ilk kapsamlı projedir. Melih Boydak hocamızın son yayınlanan ağaçlandırma kitabında da ilk olduğu vurgulanmaktadır. 1984 yılında başlatılan bu ilk uygulama bizden sonra gelen meslektaşlarımız tarafından devam ettirildi, 300 hektarla başlayan saha her sene yapılan ilavelerle 1.000 hektarı bulmuştur. Burada emeği geçen meslektaşlarıma şükranlarımı sunarım.

Toroslarda özellikle 1984'ten itibaren ülkemizde sedir ağaçlandırmalarına önem verilmiş, 2015 yılı sonuna kadar ekimle 206.000 hektar, dikimle 262.000 hektar, toplamda 468.000 hektarı bulmuştur. Böylece 110.000 hektar doğal saf sedir ormanı ile birlikte 578.000 hektara ulaşmıştır. Toros sediri ormanlarının artmasında, ekimlerin önemli bir rolü olmuştur (Boydak, 2016).

Tam alan serpmeye ekimi ile 1984-2015 yılları arasında, Mersin Orman Bölge Müdürlüğü'nde çıplak karstik alanlarda yaklaşık 57.000 ha. ekimle ve 43.000 ha. dikimle toplam 100.000 hektar sedir ormanı kurulmuştur (Boydak, 2016).

KAYNAKLAR

Anonim 2015. Toros Sediri (*Cedrus libani* A.Rich) ekim-dikim ve bakım çalışmalarının kırk yıllık serüveni (bir başarı hikayesi) Orman Genel Müdürlüğü, Mersin Orman Bölge Müdürlüğü (Mersin, Mayıs-2015)

Boydak M. 2016 Türkiye ormancılarının akademisyen ve uygulayıcı birlikteliği ile gerçekleştirdiği özgün bir başarının öyküsü; Toros sedirinin (*Cedrus libani*) Tahrip sonucu oluşmuş çıplak karstik alanların ekim yöntemi ile yeniden sedir ormanlarına dönüştürülmesinde ilk kapsamlı proje (Mersin-Anamur-Abanoz-Kızıltepe Serisi Armutkırı /Ballık) Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü Ankara-2016

Boydak M. Bozatlı A. ve Ayhan A.Ş 1990. Mersin yöresinde çıplak karstik alanların sedir ekimi ile ağaçlandırılması. Uluslararası Sedir Sempozyumu 22-27 Ekim 1990 Antalya Bildirisi. Ormancılık Araştırma Enstitüsü muhtelif yayınlar No:59 S.203-214

Evcimen B.S 1963. Türkiye sedir ormanlarının ekonomik önemi, hasılat ve amenajman esasları. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, No:355/16

Saatçioğlu F. 1976- Silvikültür biyolojik esasları ve prensipleri. (Silvikültür 1) İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları No:2187/222

Nitelikli Odun? Nedeniyle! *[Gut Holz? Von Wegen!]*⁽¹⁾

Marcus ROHWETTER - Die Zeit, Ekonomi Bölümü

Çeviren: Prof. Dr. Abti EKİZOĞLU - İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi / Emekli Öğretim Üyesi

Bu yazı, Almanya gibi endüstri ötesi bir toplumun ormanlarında, küresel iklim değişikliğinin neden olduğu ve bu değişimin ülke ormanlarının varlığını tehdit edecek düzeye geldiğini genel kamuoyuna sunması ve örnek olması nedeniyle çevrilmiştir. Ayrıca, çeviri ve düşündürdükleri başlığı altında, iklim değişikliği ile orman ilişkisi, tür değişikliğine gidilerek yapılan ağaçlandırmaların sakıncaları ve ülkemizde yapılan bir uygulamanın sonuçları üzerinde de kısaca durulmuştur.

1. Almanya’da Ormanlar: Orman Tanımı, Alanı ve Değeri

Orman, “Orman ağaçları ile kaplı alan” ve içindeki yollar, açıklıklar ve odun hammaddesi depolama alanlarının bulunduğu yerler olarak tanımlanır. Ayrıca, bir yerin orman sayılabilmesi için en az 1000 m² olması gerekir. Daha küçük alanlar ağaç toplulukları ile kaplı olsa bile orman sayılmaz. Her on yılda bir devlet orman envanteri yapar. Örneğin, en son 2012 yılında yapılmıştır.

Almanya’nın % 32’si ormanla kaplı olup, bu alan 11,4 milyon hektardır. Bu miktar % 52 oranla temsil edilen tarım alanından sonra gelmektedir. Aynı ülkede, en çok orman alanı Hessen ve Reinland-Pfals eyaletleri, en az ise Schleswig-Holstein eyaletinde bulunur.

Çok sayıda biyolojik türe yaşam alanı olan ormanın değeri sonsuzdur. Her yıl yörenin CO₂ miktarının % 6’sını tutmaktadır. Ayrıca, orman ana ve yan ürünleri üreterek sektörel anlamda bir milyon kişiyi işlendirmektedir. Almanya, 3,7 milyar m³ lük ağaç serveti ile bu alanda Avrupa Bir-

liği içerisinde en başta gelmektedir.

2. Orman Lobisinin Önde Gelenlerinden Hans-Georg Von der Marwitz (Orman Sahipleri Birliği Başkanı) Almanya Ormanlarını Kuraklıktan, Yangından ve Odun Zararlılarından Korumak İstemektedir.

Bir konutu veya tarım arazisi olan birey her iki taşınmazını kiraya verdiği zaman gelir elde etmektedir. Fakat orman sahibi ise onu kendi haline bırakmakta ve bu durum da ormanın niteliğini kaybetmesine neden olmaktadır.

Von der Marwitz, orman sahibi olmanın ne demek olduğunu iyi bilmektedir. Ona ait, Friedersdorf’ta (Brandenburg Eyaletinde) büyük kısmı çam olmak üzere, meşe, ladin ve akasya gibi ağaç türlerinden oluşan 110 hektarlık orman vardır. Aynı kişi, ormanının Almanya’da orman yangını çıkma olasılığı açısından en hassas yörede bulunduğu, 2019 Temmuz başındaki çıkan yangının, kendi ormanına çok yaklaştığını belirtmektedir. Bu aylar uzun süre çok sıcak

ve kurak geçmiş, komşu eyalet Mecklenburg-Vorpommern’de günlerce orman yangınları görülmüştür. Von der Marwitz : “yangınlar üzerinde ayrıntılı durmaksızın, ağaçlar üzerindeki etkenlere değinelim” demektedir.

Öte yandan, Von der Marwitz, ormanlara baktığında, yalnızca ağaçları görmemektedir. Ona göre orman, ağaçları içermekle birlikte yakın zamanda çıkan orman yangınlarının sorumluluğunu üstlenmeyen kişi ve kurumları da içermektedir.

3. Kentlilerin Ormanları Hakkında Bilgisizliği ve Veri Yetersizliği

Almanya’da ormanların yarısı devlet ve kamu kurumlarının mülkiyetinde, öbür yarısı ise iki milyon kişiye ait özel orman niteliğindedir. Yine Almanya’nın yüzölçümünün % 32’si ormanlarla kaplı olmasına karşın, özellikle özel ormanlar, örneğin iki kişiden birinin ormanı 2 hektardan büyük değildir. Bu ormanların içinde, soylulara ait ormanlar daha büyüktür. Von der Marwitz, 2019 yılı başından itibaren çalışmalarını takdir edil-

meyen “Alman Orman Sahipleri Birliği (gurubu)” başkanlığı görevini yürütmektedir. Kendisi, her ne kadar orman sahiplerinin şef lobicisi olsa da, görevinin gerçek bir lobi görevi olduğundan emin değildir.

Orman sahipleri, çoğunlukla istemleri dışında, miras yolu ile mülk sahibi olmaktadır. Atalardan kalan ormanlar, miras yolu ile kuşaktan kuşağa geçerken küçük parseller haline gelmekte, ya da miras guruplarına en uygun şekilde dağıtılmaktadır. Bu ortaklar, karar verme konusunda yetkisiz olmakta, hisselerine düşen orman parçasını uğraş vermaye değmeyecek düzeyde görmektedir. Thünen Araştırma Enstitüsü’nün yaptığı araştırmaya göre, her yıl 65 bin kişi yeni orman sahibi olmaktadır. Bunların çoğu kentlerde oturmakta, ormanının yerini dahi bilmemekte, yalnızca elinde Tapu Senedi bulunmaktadır. Yine aynı araştırmada, adı geçen orman sahiplerinin 9/10 u tarım ve ormancılık ile uğraşmamaktadırlar. Bu yönü ile Alman ormanları belirsizlik içindedir.

Von der Marwitz, kökleri 17 yy’a dayanan, aile tarihinin bir bölümünün tarımsal etkinliklerin oluşturduğu Friedersdorf’lu soylu bir aileden gelmektedir. Aynı kentte, aileye ait Barok kilisesinin yakınında saraylarının bulunduğu ve bu sarayın 2. Dünya Savaşının sonlarında Sovyet birlikleri tarafından yıkıldığı, yazar Theodor Fontane’nin “Wanderung durch die Mark Brandenburg” kitabında yer almaktadır.

Bu yıkımdan sonra, geriye 2 metre yüksekliğinde taş duvarlarla çevrili ve günümüzde Von der Marwitz’in oturduğu, saray girişindeki koruma evi kalmıştır.

Adı geçen kişi, Berlin Duvarının yapıldığı 1961 yılında Heidelberg’de doğmuştur. Ailesi, savaş sonrası Almanya’nın bölünmesinin ardından Batı Almanya’da yaşamış ve Doğu Almanya’daki mülkleri kamulaştırılmıştır. Von der Marwitz, “1989 yılında genç bir tarım mühendis olarak, değişik işletmelerdeki edindiği deneyimlere dayanarak, kendilerine ait olan taşınmazları satın aldığını” söylemektedir. Günümüzde, geriye satın aldığı 1000 hektarlık alanda, ekolojik ölçütlerle uygun tarım ve ormancılık etkinliklerinde bulunmaktadır².

Söz konusu ormanın, içlerine girildiğinde, yol kenarlarında yarım daire ve huni şeklinde “eski siper” kalıntıları görülmektedir. Burası, İkinci Dünya Savaşı sonlarında, Sovyetler Birliği birliklerinin Berlin’i işgal etmeden önce kanlı çatışmaların yaşandığı “Seelower Höhen” bölgesidir. Günümüzde halen ağaç gövdelerinde gözle görülen şarapnel parçaları bulunmakta ve bu nedenle ağaç gövdelerinden yararlanılamamaktadır.

Ancak, aynı ormanın küçük bir kısmı gözlemlendiğinde durumun daha da endişe verici olduğu görülmektedir. Nitekim Von der Marwitz: “Her yerde kuraklığın etkisi! Çamlara bakınız tepe dalları kahverengi, ibreler dökülmüş, zombi ağaçlar” diyerek bu durumu özetler. Bir yandan sorunu “kabuk böceklerine” yüklerken, asıl nedenin yaşanan

kuraklık olduğunu da belirtmektedir.

Öte yandan, ormandaki öteki ağaç türleri için de aynı durum söz konusudur. Örneğin, ladin ağaçlarının 70 yıldan beri bu şekilde zarar görmediği belirtilmektedir. Hâlbuki bölge için ladinin önemi yadsınamaz. Kabuk böceklerinin birkaç hafta içerisinde orman veya ormanlara bu kadar zarar vermesi şaşırtıcıdır. Günümüze kadar, böyle bir ortam daha önce hiç görülmemiştir.

Ayrıca, orman sahipleri ormanlarında bakım çalışmaları yapmamıştır. Yine, 2018 yılı ve bu yıl yaşanan kuraklık ağaçları böcek zararlılarına karşı dirençsiz bırakmıştır. 2018 başlarındaki Friederike Kasırgasının devirdiği milyonlarca ağaç ormanlarda kalmıştır. Devrik ağaçların uzun sürede çürüyerek ormanlarda kalması odun zararlıları için ideal ortam oluşturmıştır. Bu ortam sağlıklı elit ağaçların da yaşamını tehlikeye atmıştır. Kamuyunda gerçek bir dram olarak nitelenmektedir.

Von der Marwitz Almanya ormanlarında ormandan çıkarılması gereken 70 milyon m³ zarar görmüş odun bulunduğunu belirtmektedir. Orman sahipleri de söz konusu niteliksiz odunun satış gelirinin, üretim ve taşıma giderini karşılamayacağı görüşündedir. Sonuç olarak, özellikle küçük ormanlardaki yapılması gereken zarar görmüş odunların orman dışına çıkarılması için gereken hektar başına iki haneli Avro tutarını kimse ödemek istememektedir.

Özel orman sahiplerinin 1/3'ü ormancılıkla ilgili birliklere üye olmadıkları gibi, ormancılıkla ilgili çalışmalara da katılmamaktadır. Bu grup, etkinlikleri gerilimli ve zaman alıcı olarak değerlendirmekle beraber, etkinliklere katılımı gereksiz harcamaya yapma şeklinde görürler.

Almanya Başbakanı Angela Merkel, yaz aylarında orman sahiplerinin desteklenmesini, Tarım Bakanı Julia Klockner da ağaçlandırma çalışmalarının yeniden yapılmasını istemektedir. Von der Marwitz, bu konuşmalardan sevinç duyduğunu, çünkü kendisinin yalnızca Alman Orman Sahipleri Birliği'nin başkanı olmadığını, aynı zamanda 2009 yılından beri CDU'den (Hristiyan Demokrat Birliği) milletvekili olarak aynı partide görev yaptığını belirtmektedir. Ayrıca, Almanya'daki ormanlarda bakım ve temizleme çalışmaları için 2,1 milyar Avro, ağaçlandırma çalışmaları için de 640 milyon Avro gerektiği, bu giderlerin orman sahiplerinin kendi olanakları ile karşılanamayacağı konusu üzerinde durmaktadır.

Ormanlar, odun fiyatının yetersizliği, kabuk böceği, fırtınalar ve kuraklık gibi etkenlerle karşı karşıyadır. Ancak, az sayıda kurum ve kişinin orman konusu ile ilgilenmesi elverişsiz bir ortam yaratır.

Ek olarak, Von der Marwitz Aile tarihi ile ilgili soyluluk, saray mensubu ve orman sahibi olma gibi sözcükler, sıradan (klişe) bir durum yaratmıştır. Bu yaklaşımlar, yüzyılı aşkın süre içerisinde karışıklığa neden olup, tuhaf bir

orman anlayışının (tablosunun) oluşumuna neden olmuştur" demektedir.

Çünkü orman yalnızca odun üreten bir varlık değil, ayrıca Alman romantiklerinin ilham kaynağı ve yaratıcı niteliklerini etkileyen doğal bir kaynaktır. Aynı zamanda orman, soyguncunun gizlendiği (Hotzenplotz), özgürlük savaşçılarının kaçtığı (Robin Hood), ağaçların gizli yaşamının sahnesi (Peter Wohleben), herkesin mutlulukla yürüyüş ve gezinti yaptığı alandır. Von der Marwitz: " Bu özgür Alman orman anlayışı bireyleri esoteriğin içerisine götürmektedir" der. Kentliler, özlelerini tasarlarken, (düşüncelerinden uzaklaşarak) yaşama ilkelerinden tamamen bağımsız, aynı zamanda var olmak ya da olmak ritmi içerisinde kendilerini doğaya ait hissetmektedir.

4. Karbon (CO₂) Alınan Vergilerin Orman Sahiplerine Verilmesi

Ormanların kendisi doğal bir ekosistem olduğundan, zarar verilmeden işletilmelidir. Bu doğal kaynak, kendi haline bırakılırsa, olağan dışı hava hallerinde, pek çok orman zararlılarının yanında kabuk böceği gibi zararlıların etkisi altına girerek niteliğini yitirmektedir. Ormanlar sayılamayacak yararları olmasına karşın, küresel iklim değişikliği nedeniyle varlığı tehlikeye girmektedir. Von der Marwitz, değinilen sorunlara karşı üç öneri sunmaktadır.

İlk önce, orman sahipleri, ne kadar önemli bir varlığa sahip olduklarının bilincinde olmalı,

ormanlarının bakımını yapmalı ve ilgilenmelidirler. Aynı şekilde toplum da ormanlar konusunda sorumluluk üstlenmelidir.

İkinci olarak, inşaatlarda malzeme olarak daha fazla odun kullanılmalıdır. Çünkü bu ürün, taş, beton ve çelik gibi yapı malzemelerinin üretiminde olduğu gibi CO₂ salınımı yapmamakta, tam aksine karbonu bağlamaktadır. " İnşaatında ahşap kullanan kişiler, ağaç kesimine neden oldu gerekçesi ile eleştiriye uğramaktadır. Hâlbuki bu kullanım, karbonun uzun süre tutulmasını sağladığı ve üretiminde fosil yakıt kullanılmadığı için doğaya zarar vermemektedir". Bu süreçte, ağaçlar büyümeye devam etmekte, karbon depolanmaktadır.

Nihayet, politikacılar ormanlarla ilgili üzerinde durulan konularda bilgi sahibi olmalıdır. "Ormanların depoladığı her ton CO₂ için ödüllendirilmelidir". Günümüzde CO₂ salınımı ile vergilendirme gündeme gelmelidir. Otomobil ve her türlü ısıtma tesisi kullanıcıları, uçak yolcuları neden oldukları her ton karbon için bir bedel ödemelidir.

Bir hektar orman, 5 ton CO₂ temizlemektedir. Bu değer, bir Alman yurttaşın neden olduğu karbon salınımının yansına eşdeğerdir. " Orman bilindiği gibi devamlı olarak bütün ekosisteme hizmet etmektedir. Orman yetiştirmek kolay olmayıp, büyük emek ister".

5. Çeviri ve Düşündürdükleri

İklim değişikliği, ormanların biyolojik özelliklerini yok edici yönde etkilediği gibi, yazıda gö-

rüldüğü gibi ormancılığın sosyo-ekonomik konularında da çözümü güç sorunlar yaratmaktadır.

Belirtilenlerin yanı sıra, Covid-19'un dünyada yaşanan doğanın, acımasızca yıkımından kaynaklandığı hakkında, çok sayıdaki bilimsel çalışmada ve ciddi yayın organlarında savlar ileri sürülmektedir³. Bu konuda doğanın ve çevrenin öğelerinden olan orman varlığının tehdit altında olması, iklim değişikliğinin daha da hızlanmasına neden olacaktır. Örneğin, Avustralya'da, güney kürenin yaz aylarında aylarca söndürülemeyen orman yangınları görülmüştür. Burada, yangın sonrası ormansız hale gelen alanların güneş ışınlarıyla daha çok karşı karşıya kalması ve sonucunda yeryüzünün daha çok ısınması gerçeği unutulmamalıdır. Bundan başka bu yan-

gının iklim değişikliğine etkisinin ne olacağı önümüzdeki yıllarda görülecektir.

Ancak, Şubat (2020) ayında ortaya çıkan Covid-19 küresel iklim değişikliği konusunu dünya kamuoyunda arka sıralara götürmektedir. Esasen, Covid-19'un iklim değişikliğinin yarattığı iklimsel kaosun küçük bir modeli olduğu ileri sürülmektedir⁴. Bunun yanında, küresel iklim değişikliği konusunda alınacak önlemleri ertelemeğin daha büyük felaketlere neden olacağı öngörülmektedir.

Yapılan tartışmalardan biri de, endüstri devriminden sonra artan odun talebini karşılamak için yapılan, odun üretimine yönelik tür değişimine gidilerek ağaçlandırma çalışmalarının yapılması ile oluşan ormanların birden fazla idare sürelerini tamamlamalarına karşın kurak-

lığa, yangına ve böcek zararlılarına dayanıklı olmadıklarıdır. Çünkü on binlerce yılda oluşan doğal ormanlar, daha önceleri de iklim değişiklikleri yaşadıkları için günümüzde yaşanan iklim değişikliğine de dayanıklı olabilecekleri ileri sürülmektedir.

Basınımızda, 10 Nisan 2020 tarihinde, "Ağaçları kestirmemek için direniyorlar" başlığı altında bir haber çıkmıştır. Habere göre, "Muğla-Ula ilçesi Çıtlık Mahallesi, Taşkesti Mevkiinde, 30 hektar orman alanında endüstriyel plantasyon alanı olarak belirlenmesinin ardından, yöre halkı ve çevrecilerin direnişi sürüyor. Günlerce eylem yapılmasına karşın geçen hafta durdurulan ağaç kesimi yeniden başladı" diye belirtilmektedir. Bu haberde endüstriyel plantasyonun ormancılık tekniği konusunu gazetecinin bilmemesi ve (ne

Ülkemiz ormanlarında “Derin oyuklar açacak her türlü etkinliğe yer vermememiz ve en küçük yeşil örtüyü korumamız”, ilkesini ekonomik getirisi ne olursa olsun benimsemeliyiz.

tür bir ağaçlandırma yapılacağı belirtilmese de bir etkinlik söz konusudur) yansıtamaması doğaldır.

Öte yanda aynı ilde, ülkemizde uygulanan ithal ikamesine dayalı endüstrileşme politikasının uygulandığı 1970 yıllarda yapılan Dalaman Kâğıt Fabrikası'nın odun gereksinmesinin ülke kaynaklarından karşılanması için, aynı yıllarda Köyceğiz ve Marmaris Orman İşletmeleri sınırları içerisinde eğimi fazla olmayan kızılçam ormanlarının yerine okaliptüs ağaçlandırılmaları yapılmıştır. (Çalışmalara “1969-1970” yıllarında az da olsa katılan biri olarak ve kişisel gözlemlerimize göre kırsal kesimde tarım ve hayvancılıkla uğraşanlar, yapılan çalışmaları yadırgadıklarını sık sık dile getirmişlerdi.) Ancak, beklenen sonuç elde edilemeyince, aynı alanlar tekrar kızılçam ağaçlandırmasına ayrılmıştır. Bu nedenlerle, diğer bilim dallarında olduğu gibi, yakın ve günümüz ormancılık tarihine daha fazla önem vermemiz yerinde olacaktır.

Sonuç olarak, ülkemiz ormanlarında “Derin oyuklar açacak her türlü etkinliğe yer vermememiz

ve en küçük yeşil örtüyü korumamız”, ilkesini ekonomik getirisi ne olursa olsun benimsemeliyiz.

6. Notlar

1. ROHWETTER, M. (2019). Gut Holz ? Von Wegen ! Die ZEIT, 18 Temmuz, n° 30, s. 28.
2. Yazıda geçen ve yukarıda değinilen çözülemeyen sosyal ve ekonomik sorunlardan biri de mülkiyet sorunlarıdır. Almanya'nın birleşmesinden sonra eski Doğu Almanya'da yaşanan orman mülkiyet sorunları üzerinde kısaca durmak yerinde olacaktır. Doğu Almanya kurulduktan sonra, bütün ormanlar devletleştirilmiş ve bu ormanlardan o dönemdeki yönetimce öngörülen planlar doğrultusunda yararlanılmıştır. Rejimin 1980'li yılların sonlarına doğru, devletleştirilen özel ormanların bazılarında yapılan mülkiyet değişikliği iki Almanya'nın birleşmesinden sonra hukuksal olarak çözümü güç sorunlar ortaya çıkarmıştır. Konu edilen, özel ormanların bazıları rejim değişikliğinden önce, geniş ölçüde olmasa da özelleştirilmiş, kamu kurumlarına devredilmiş, kamu hizmetlerine ayrılmıştır.

Böyle olunca bu tarım alanlarının ve ormanların mülkiyetinin ilk sahiplerine dönüşü tam gerçekleşmemiş, uzun yıllar hukuk sorunu olarak gündemde kalmıştır.

3. SHAH, S. (2020). Pandemi: Kolleradan Ebolaya, Bulaşıcı Hastalıkların İzinde, Bir Sonraki Büyük Göç, Le Monde Diplomatique Türkiye, Sayı 2. 2 Mart. s.2.
4. DESCAMS, P. ve LEBEL, T. (2020). İklimsel Krizin Küçük Modeli, Le Monde Diplomatique Türkiye, sayı 4, 4 Mayıs, s.1-2.
5. Metin içerisindeki iki paragraf çeviren tarafından koyulaştırılmıştır.

SEÇME DAMGASI

M. Salih KOÇ - (Or. Yük. Mühendisi)

-Paşa paşa ben adamın ağzını yırtar, ensesine geçiririm!

Oda buz kesti, herkesin gülücükleri yüzünde dondu. En çok da ben bozuldum, zira yapılan espri çok hoşuma gitmiş, en çok ben gülmüştüm.

Yıl 1967, askerlik dönüşü kura çekmiş, merkezi Dursunbey'de olan Alaçam Örnek Orman İşletme Müdürüğü emrine tayin olunmuştum. İşletme Müdürümüz efsane müdürlerden Selim Bey.

Amenejman Heyetlerinin geçen yıl yapmış olduğu çalışmalar nihayet sonuçlanmış, planlar elimize ulaşmış. Yaş Sınıfları Metoduna göre yapılmış ilk planlar. Her biri kocaman bir ansiklopedi büyüklüğünde, içinde ayrıca 1/10 000 ölçeğinde düzenlenmiş, bir sürü harita var.

Biz de göreve başlayalı bir ay oldu. İşletme Müdürümüz Selim Bey, adeta üzerimize titriyor. Yeni planlar gelirlenmez bizi odasında bulunan geniş masanın etrafında topladı, elinde yeni gelen planlardan biri, büyük bir dikkatle okuyor, biz de huşu içinde dinliyoruz.

"Neymiş efendim! planın esas amaçlarından biri eşit saha, eşit hasıla prensibi imiş. Demek ki bundan sonra eşit sahadan eşit

hasıla alacakmışız!" İşte tam o sırada arkadaşlarımızdan biri (Muhittin Karabağlı olsa gerek),

-Müdür bey, bazı yerlerde mevcut ağaçları traşlama kessek yine olmaz, o zaman köklerini de mi çıkaracağız. Köklerini de çıkarsak yine yetmeye..Tam işte o zaman Müdür beyin öfkeli sesi odayı doldurdu.

Çay ve ihtiyaç molasından sonra işletme müdürümüz,

-Arkadaşlar, en iyisi herkes evinde çalışsın, burada haftaya sınav yapacağım, bilirsiniz, dedikten sonra, Muhittin Bey'e dönerek:

-Muhittin bey haklısın, bu işte bir yanlışlık var, haftaya araştırıp sonucu söyleyeceğim dedi. Hoş müdürler özür dilemez ya, bu kadarı yeter. (Daha sonra işletme müdürü Selim Bey'in yanına giderek yanlış anlaşılma olduğunu, gülmemizin sebebi kesinlikle kendileri olmadığını, bizzat ifade ettikleri gibi saçma olduğunu düşündüğümüz kural olduğunu söyleyerek kendisinin tekrar tekrar özür diledik.)

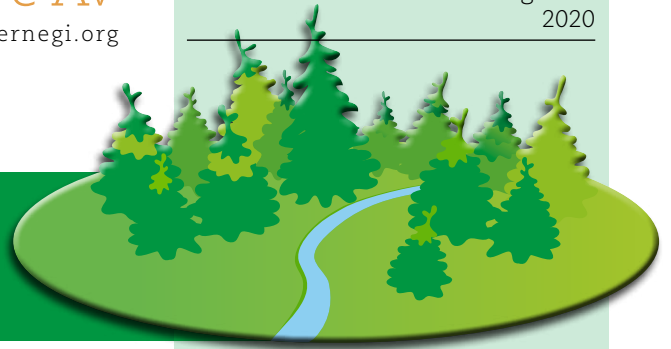
Doğrusu şuymuş meğer, bu sözle planın amacı anlatılmak isteniyormuş. Şu an uygulanması söz konusu değilmiş. Öncelikle meşcerenin optimal kuruluşu tamamlandıktan sonra uygulanacakmış. Bir de eşit saha dediği

gerçek saha değil, redüktüf (ortalama bonitete indirgenmiş) sahadan söz edilmekteymiş.

Bunu şunun için anlattım. Dursunbey'de bir yıl üç ay kaldım. Benim için tam bir okul oldu. Bu sürede birçok seminere, bir tane de eskrüsyona katıldım. Başta işletme müdürümüz olmak üzere emeği geçenlerden Allah razı olsun, karaçam konusunda, gerek bakım kesimleri, gerekse gençleştirme konusunda çökiyi yetiştirildik.

1969 yılı başında Kastamonu-Araç- Dereyayla bölge şefiyim. O yıllarda işletmenin tüm şefleri beraberce damga yapardık. Yarı dikili ağaç damgasına çıkacağız. Seçme işletmesinde damga yapacağız. Sorun şu ki ben bu güne kadar hiç seçme damgası yapmadım. Üç gün öncesinden elime silvükültür kitabını aldım, amenejman planlarını okuyorum, bir şey anlamıyorum, zorla değil ya. Aklıma Enver Paşa ile ilgili şu anekdot geliyor:

1. Dünya Savaşı esnasında 3. Ordu'da bir katır ölür. Enver Paşa derhal soruşturma açtırır ve bunu yakından takip eder. Malum o yıllarda katır çok değerlidir. Veteriner rapor yazar, ama tabir caizse kıvrır biraz, Çünkü ihmal vardır, ihmali görülen kişi de çok iyi niyetli ve de sevilen

bu çocukları esaslı bir eğitimden geçirmeden ormana göndermek hatadır

bir kişidir. Veteriner, yabancı, çoğu Latince kökenli kelimeler kullanarak işi anlaşılmaz boyuta taşımak ister. Enver Paşa raporu okur bir şey anlamaz, bir daha, bir daha okur netice değişmez. Sonunda Veterineri çağırır, "Baytar efendi, Baytar efendi, kullandığın ilmi terimler senin olsun, sen söyle bana Allah aşkına bu katır niçin öldü?" En iyisi tecrübeli şeflerden birine sormak. Öyle de yaptım.

-Arkadaş, iyi ki bana sordun. Ben bu coğrafyanın en hızlı şefiyim. Adı ne seçme damgası, seçeceksin ama neyi seçeceksin, kalın ağaçları, işte bu kadar, kalın ağaçları seç, damgala, geç öteye.

-Bu kadar basit mi?

- Evet bu kadar basit. Baktım şaka filan yaptığı yok, sözlerinde bayağı ciddi. Evet gerçekten de *amaç* (Gaye) *çapı* diye bir olay var ama böyle değil.

Ertesi gün geldi, kaçınılmaz son. Altı bölge şefiyiz. Herbirimiz ayrı bölmelere girdik. Hiç unutmam benim bölmem Munay yaylası yakınında 6 no.lu bölme. Sabahleyin işe koyulduk, ne mi yaptım ben, şunu yaptım. Sıkışık fertleri biraz gevşettim, ayrıca tepesi kırık, çatal, hastalıklı, fertleri aldım. Tek tük de olsa sarıçamları biraz korudum. Temel de yaş sı-

nıfları metodundaki bakım kesimleri gibi bir şey. Tabii ki ağaç cinsinin özellikle rini dikkate aldım. Yani kapalılığı pek kırmadım. Gerçi eta dolmadı ama varsın dolmasın.

İki gün böyle devam ettik, akşam üstü İşletme Müdürü Erdoğan Bey'den talimat geldi. Herkes kendi bölgesinde damga yapacak diye. Bu talimattan rahatsız oldum, çünkü en çok damga benim bölgemde ve bu talimattan zararlı çıkan benim. Bu düşüncemi müdürümüze açtım. Bana *"bilmediğin meseleler var"* dedi. Bu sefer daha çok işkillendim. İsrar ettim, açıklamak zorunda kaldı. Meğer hafif de olsa fırçayı yemiş. O sıralar işletmeleri gezen görevli bir G. Müdürlük müşaviri vardı, eski Erzurum Bölge Müdürlerinden Hüseyin (soy adı Çalık olsa gerek, fakat çok emin değilim) Bey. Çok yaşlı bir beyefendi idi. Peşimizden bölmeleri gezmiş, benim damgam için *"Fena değil, idare eder"*, diğer arkadaşların yaptığı damgayı hiç beğenmemiş, hatta o yüzden İşletme Müdürümüze biraz kızmış, **"bu çocukları esaslı bir eğitimden geçirmeden ormana göndermek hatadır"** demiş.

Hüseyin Beyle görüşmek istediğimi söyledim. *O kadar da uzun*

cevabını

aldım. Artık

ısrar etmedim. Beni yanlış anlamıştı. Halbuki ben ondan bir şeyler öğrenmek peşindeydim. Sonra tekrar nasıl olsa gelirdi, o zaman bol bol fırsatım olurdu nasıl olsa.

Ancak buna gerek kalmadı. O yaz İşletme Müdürümüz değişti. Yeni müdürümüz Reyhan Tükel oldu. Dünyalar tatlısı bir insan, ondan da önemlisi tam bir silvikültür fanatigi. Bu işin uzmanı, bilhassa seçme işletmesi konusunda. Hemen konuyu açtım kendisine. Şaşırdı biraz, nasıl yani dedi. Ona karaçam bölgesinden geldiğimi, seçmeyi hiç bilmediğimi, öğrenmek istediğimi söyledim. *Tamam, hay hay, seve seve dedi.* (Allah gani gani rahmet eylesin)

Ve takibeden üç gün içinde gereğini yerine getirdik. Sadece seçme işletmesini öğrendim,

çok uğraşmama rağmen çayda, dere, serpme ile balık tutmasını bir türlü öğrenemedim. (Rahmetli o konuda da tam uzmandı)

Yukarıda anlattığım müşterek yapılan damga işinde çalışma arkadaşlarımı kötülemiş gibi oldum. Hayır, mesele öyle değil. Bu konuda biraz detay vermem gerekir kanaatindeyim. O yıllara kadar ormancılık demek koruma demekmiş. Düşünüz ki ormanda yol yok. 202 sayılı tebliğ daha 3-4 yıl önce yayınlanmış. (Orman yolları ve Or.Yük. Mühendisi Cemal Kanca ayrı bir yazı konusu olacak kadar geniş bir konudur.) Çok doğaldır ki Bölge Şeflerinin hizmet aracı at ve seyis. (Şahsen hiç atım olmadı, ancak o sıralar bir çok şefin atı vardı.) Orman köylüsü fakir, cibali mübaha zihniyeti daha yeni yeni ortadan kalkıyor. Ame-nejman planı yok, havza amene-nejman planları mevcut. Havza planının tamamı 3-5 sayfadan ibaret, içinde de elle boyanmış bir kroki var. Şahsen bu planla hiç çalışmadım. 1962 yılında staj yaptığım bölgede görmüş-tüm. Orman Mühendisi sayısı teşkilatta çok az. Daha çok Mühendis Muavinleri bölgelere hakim durumdalar. Malum olduğu üzere bu meslektaşlarımız orta okula dayalı 3 yıllık orman okulundan mezun olmuşlar. Parasız yatılı (leyl-i meccani) okudukları ve orta okulları derece ile bitiren (iftihar listesine giren) öğrenciler alındıkları için fevkalade zekiler. Nitekim bir çoğu sonradan önce liseyi daha sonra da devam mecburiyeti olmadığından hukuk fakültelerini bitirerek avukat oldular. Buna rağmen emek-

li oluncaya kadar teşkilattan ayrılmadılar. Nedense Mühendisleri pek sevmezler. Üretim az, zaten olsa nasıl taşıyacaksın ki. Damga işi seçme işletmesi denen (bahsettiğimiz seçme işletmesi ile ilgisi yok, sadece isim benzerliği diyelim) devrik, dikili kuru, tepesi kırık, hastalıklı fertlerin kesilmesine dayalı üretim yapılıyor. Üretilen emval de yol şebekesi mevcut olmadığından çoğu defa dere nakliyatı yolu ile taşınıyor. Emvali taşımak için su her yerde bulunmuyor, bu yüzden ormanda hızır kuruluyor, böylece imalatı yapıp kalas haline getirildikten sonra katırlarla yol kenarına taşımak da zaman zaman gerekebiliyor. Tabiatıyla bütün üretim böyle yapılıyor demek değil. Yolu olan yerlerde günümüz de yapılan üretim ve taşımaya benzer çalışmalar da vardı. Şu kadarını söyleyeyim çok başarılı olmuş, efsane diye anılan İşletme Müdürünün “eşit saha eşit hasıla” prensipinden okuyup anladığı şeye bakar mısınız? (En başta ki diyalog) Hiç mi bilen yoktu? Vardı tabii, bu konuda özel gayret gösterenler. Bu arada şunu da ilave etmeliyim ki Reyhan Beyden önceki işletme müdürümüz Sayın Erdoğan Hanoğlu da çok değerli bir insan, çok değerli bir işletmeci idi. Onun ihtisas alanı büro ve yazışmalar idi. Bu konuda kendisinden çok şey öğrenmişimdir.

Meğer mesele o kadar da zor değilmiş! Şimdi Silvikültür hocalarından özür dileyerek genç arkadaşlarıma şunu söyleyeceğim.

1. Benim başlangıçta yaptığım iş doğru fakat eksikti. Ben sadece işin bakım tarafını

yapmışım. Sürekli olarak bu müdahalenin uygulanması halinde **çok katlı çok tabakalı basamaklı** meşcerenin yerine **tek katlı, tek tabakalı** bir meşcereye dönüşebilir. Böylece **çok katlı ve değişik** yaşlı meşcereden umulan fayda gerçekleşmemiş olur.

2. Peki meşcere nasıl gençleştirilecek? Malumdur ki seçme işletmesinde meşcerenin nasıl gençleştirileceğini gösteren silvikültür planı yapılmaz. Silvikültür planı yapılmaması seçme ormanlarının gençleştirilmeye ihtiyaç olmadığı anlamına gelmez. İşte seçme damgasının biraz karmaşık görünmesinin sebebi de budur. Damga esnasında aynı zamanda meşcereyi gençleştirecek adımlar da atmalısınız. Bu maksatla meşcerede yeteri kadar olmaması halinde pençereler açmak gerekir. (**Küçük saha siper sistemi**) İşte burada sevgili tecrübeli meslektaşımın “*kalin ağaçları seçeceksin fikri devreye girer*” demeyelim de gaye çapına erişmiş fertlerden yeteri kadar çıkarılır dersek daha doğru olur.

3. Yeteri kadar ne demek? Bu tabir göreceli bir kavramdır. Sana göre bin mi alan azdır, banagöre de yüz mü alan çoktur. İşte bunun miktarının ne kadar olabileceği konusunda buradan bir şey söylemek hatalı olur. Meşcerede açacağınız deliğin büyüklüğünü tabiatı okumak suretiyle siz belirleyeceksiniz. Meşcereyi okumak,

bir teknik direktörün maçı okuması gibidir. Bazı teknik direktörler vardır, bu işi hayatta yapamaz. Böyle diyerek gözünüzü korkutmak istemem. Demem o dur ki bu iş biraz da yetenek işidir. Ancak ipucu verebilirim. Meşcereyi dikkatle izle ve incele. Mutlaka vardır, daha önceden sahada çeşitli nedenlerle açılmış delikler. Hangisine gençlik gelmiş, hangisinin gençliği daha sağlıklı. Bunları güzelce incele, kararını öyle ver. Ancak her ne olursa olsun açacağın alanın çapı iki ağaç boyunu geçmemelidir. Kararını verirken de Göknar ağacının direk ışınlarından çok da hoşlanmadığını, daha çok diffüz ışıktan hoşlandığını, bu konunun gençlik ve fidelik çağlarında daha belirgin olduğunu da aklından çıkarma.

4. Daha önceden bilinçli ya da değil (çok da fark etmez) açılmış olan pencereleri genişletmek. Hangisinin çevresi genişletilecek, hangisinin genişletilmeyip öylece bırakılacak bunun kararını da yine sen vereceksin. Neye göre karar vereceksin. İşte bu nokta çok önemli. Silvikültür hocalarının çok sevdiği eğriler vardır. Hani ters J eğrisi gibi, bu eğride tabanda ağaç çapları, düşey kadranda da sayıları mevcut olduğunu düşünün. Eğri en yüksekte başlar, çünkü küçük çaplarda ağaç sayısı çok olmalıdır. Şimdi burada bu tip anlatımlara girerek az önce tenkit ettiğim tarzı benimsemiş gibi oldum. Ancak genç

Sevdiğinle birlikte kuytu bir köşede çay içtiğini düşün, bu anın sona ermesi hoşuna gitmez değil mi? İşte ormanda damga yapmak, hele hele Seçme işletmesi ormanında çalışmak işte böyle bir duygudur.

arkadaşlara şunu söyleyebilirim, bu ters J eğrisi amaçtır ve bir seferde gerçekleştirilmeyecektir. Bunun gerçekleşmesi 80 yıl veya 100 yıl sürecektir. Belkide hiç gerçekleşmeyecek, sadece bir amaç olarak kalacaktır.

5. Damga yaparken çıkacak fertlere değil kalacak fertlere yoğunlaşmalısın. (Bu kural bütün işletme sınıflarında geçerlidir.) Bu arada bilhassa gaye çapına ulaşmış ağaçların devrilmesi esnasında gençlere zarar verebileceğini hesaba katmalısın.

Genç arkadaşlarıma netice olarak şunu söylemek istiyorum. Seçme işletmesi en güzel işletme şeklidir. En verimli, en dayanıklı (fırtına, böcek, mantar v.s. otlatma hariç) işletme şeklidir. Bedii zevkler açısından da göze en hoş gelen, insanda gerçek haz duygusu yaratan ormanlar bu işletme şekli ile işletilenlerdir. Seçme ormanları nazlı sevgiliye benzer. Kim sevdiğinin yaptığı nazdan usanır ki? Sevdiğinle birlikte kuytu bir köşede çay içtiğini düşün, bu anın sona ermesi hoşuna gitmez değil mi? İşte ormanda damga yapmak, hele hele Seçme işletmesi ormanında çalışmak işte böyle bir duygudur. Onun için hiç acele etmeden tadını çıkara çıkara ormanı önce güzel bir tanıyın. Sevdiğin senden ne bekler; Hep ilgi ve mutlak koruma değil mi? İşte seçme işletmesi ormanı da

aynı şeyleri ister, entansif bir çalışma ve mutlak koruma. (Seçme işletmesinde alanın bütünü de aynı zamanda gençleştirme sahasıdır.)

Öncelikle damga yapılacak alanı gezin, ormanı iyice tanıyın derim. Şunu söylemeye çalışıyorum:

-Çapları itibarıyla ormanın kuruluşu nasıldır?

-Hangi sıklıkla pencere (küçük saha siper işletmesi) açılması gerekecek, yahut da gerekecek mi?

-Mevcut açılmış ve gençlik gelmiş sahaların miktarı ve kaliteleri nasıldır? Bunları güzelce incele, amenejman planını dikkatle oku, orada meşcerenin yapısı konusunda bilgi al fakat onunla yetinme. Ayrıca planı yapanların tavsiyelerini de dikkate al. Ondaki ekibi al, damgaya başla. Şu andaki durum eskisi gibi değil. Şartlar son derece iyi. Bilhassa genç ve ince ağaçları kestiremem diye korkmana gerek yok. Bunları gerekirse motorlu testere ile kestirir, yol kenarına olduğu gibi taşır, kabuklu kağıtlık odun olarak değerlendirirsin. Hatta damga yapmadan bir veya iki motorlu testere yanına alarak, şunu kes, şunu da diyerek kestirir, hemen arkasından da kesilen satha damga vurur ve numara verebilirsin. 27.05.2020

HAYDİ KOLAY GELSİN

Hüsnü GÜR (Emekli Cumhuriyet Savcısı)

Meşe Ağacı

Meşe Ağacı, sen ormanların asil ve bulunmaz güzel bir bireyisin. Sen yazın 50 derecedeki sıcaklığa, kışın ise eksi 20 derecedeki soğuğa dayanıklı çilekeş bir orman güzelsin. Sen, toplu halde dallarındaki yeşil yaprakların, yaprakların arasındaki palamudun ve 5-6 m. yükseklikteki açık gri renkli gövdenle, bir tutam nergis gibi yüzümüze gülensin...

Benim ikinci annem, canım güzel meşe ağacım. Rahmetli annem 1950 Eylülde, kışa hazırlık amacıyla sevgili mezrası Cano yamacında senin yapraklarını topladığı sırada, doğumumda gölgen ile beni koruyansın. O güzel yeşil yapraklarınla sarılarak Annemle birlikte eve getirmemi sağlayan canımın güzeli sensin. Bu nedenle bana, annem ile birlikte ikinci annelik onurunu verensin.

Benim ikinci annem, canım güzel meşe ağacım. Büyüdüm 7 yaşlarına geldiğimde, gidiklerim ve kuzularımla, sana selam verdim. Sen 7 yıl önce 18 yaşındaki delikanlı bir insana benzerken, 25 yaşlarına gelmiş olgun bir insan, ben ise 7 yaşıma yeni girmiş bir uysal çocuktum. Yaşım itibarıyla senin ikinci annem olduğunu idrak edemezken, gidiklerim ve kuzularımla seninle gün boyu olan birlikteliğimiz o günü akşamıyla son buluyordu.

Benim ikinci annem, canım güzel meşe ağacım. 12 yaşıma kadar seninle olan bu güzel birlikteliğimiz her gün olmasa da devam ederken okul nedeniyle fiziki ayrılık zamanı gelmişti. Seninle birlikteliğimizle, bana oksijen vererek nefes aldırırken, mermiye benzeyen acımtırak tadındaki palamudunu ise fakirin ekmeği olarak yeme fırsatını buluyordum. 12 yaşıma kadar olan birlikteliğimiz sırasında, annem tarafından sarılan yapraklarınla beni hayatta tutan bununla birlikte, oksijenini ve palamudunu vererek bana yaşam özgürlüğümü sağlayansın.

Benim ikinci annem canım güzel meşe ağacım. Yaz aylarında kuşlar ve sincaplar dallarında dans ederek palamudunu yerken, uzun gagasıyla ağaçkakan senin gövdeni delerek soğuk kış için kendisine yuva yapmasını sağlayansın. Ağaçkakanın gagasıyla açtığı ve kendiliğinden de oluşan bu kovuğa, sincaplar kış hazırlığı için palamutlarını koyarak kışın eksi 20 derecedeki soğuktan korunarak senin anneliğin sayesinde zevkle yemelerini sağlayansın. Sonbaharda sararmış gazellerinle dağları; kışın ise yapraklarını dökmüş açık siyah renkli dallarınla, her tarafı örten bembeyaz karları seyredensin.

Benim ikinci annem canım güzel meşe ağacım. Eylül ayında, yapraklarını kesip bağ halinde çatallı ağaç dalları arasına koyup, yeşil rengini yitirmemiş haliyle kışın hayvanların yemini sağlayansın. En güzel doğal yeşilliklerin yanında, odununla en iyi yakacak; ağacınla da en iyi mobilya ile evlerimizi süslersin. Dahası ise; sonbaharda toplayıp toprağa gömdüğümüz palamutlarını, kışın topraktan çıkartıp ateşte pişirip acılığı kısmen giderildikten sonra, arpa ekmeği, armut hoşafı ve çökelekle birlikte yeme fırsatını vererek bizi, onurlu insanlar sınıfına dâhil ettiğin için ayrıca sana şükran borçluyuz.

Benim ikinci annem canım güzel meşe ağacım

2020

BÜTÇESİ VE ORMANLARIMIZ

► Op. Dr. Aytekin Ertuğrul - (E) Dz. Tbp. Alb. / Tıp Doktoru- Araştırmacı-Yazar

Bir memleket bütçe işleri iyi yürümezse ORMAN işleri de iyi yürümez. Eğitim işleri de iyi yürümez. Büyüme gelişme refaha doğru ilerleme işleri de iyi yürümez. Buna karşılık çalma çırpma yolsuzluk birbirine güvensizlik tarihe ve tarihi değerlere saldırma her tür kaçakçılık vs. gibi işler iyi yürür. 14 Mayıs 1950 tarihinden beri bütçeler açık yapıldığından bütçe işleri iyi yürümektedir. Bu nedenle orman işlerimiz ve eğitim işlerimiz de iyi yürümektedir. Yazılarda bazen böyle yazılır sonunda söyleyeceğini başta söylersin ve sonra söylediklerini açıklarsın. Tıpkı şimdi benim yaptığım gibi.

Bütçe kanunları bir memleket veya bir devlet için Anayasalar kadar önemli kanunlardır. Bütçe kanunlarını yanlış yapan devletlerin sonu yıkılış veya batıştır. Bütçe kanunlarında ve uygulamalarında maliye biliminin öngördüğü temel ilke; uygulanan ekonomik sistem ne olursa olsun bütçelerin en az DENK olmalarıdır. Çünkü bütçelerin açık yapılması felaketler getirir. Bütçelerini açık yapan ülkeler açıklarını kapatmak için aşağıdaki dört yoldan birini veya bizde ol-

duğu gibi hepsini birden kullanmak zorunda kalırlar.

1. Para basacaklar paralarının değerini düşürecekler
2. Her türlü mal ve hizmetlere zam yapacaklar
3. Yeni vergiler koyacaklar veya mevcut vergilere zam yapacaklar
4. Mal mülk satacaklar

İşte bu yollardan hepsinin kullanıldığı dönemler milletimizin acı acı inlediği dönemler olmuştur. Milletimiz acı acı inlediği dönemlerde ise köylümüzün bir bölümü keçilerini ormanlarda kanlarını doyurmuştur. Çünkü o ormanların kendi geleceği olduğu bilincini tam öğrenmemiş ve ormanlarını her ne bahasına olursa olsun korumanın ve gelecek nesillerimize orman bırakmanın bilinci ile hareket edememiştir.

2020 mali yılı MERKEZİ BÜTÇE KANUNU TEKLİFİ AKP+MHP milletvekillerinin oyları ile kabul edilmiş ve Cumhurbaşkanınca da onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Bu bütçeye göre: 2020 mali yılı bütçemiz 139 Milyar TL açıktır

Görüldüğü gibi bu bütçe de 14 Mayıs 1950 tarihinden beri yapılan bütün bütçeler gibi Türk milletinin cebinden 139 Milyar TL alınmasını öngören açık bir bütçedir. Bu bütçe TBMM de 139 Milyar açıkla yürürlüğe girdiğinden Türk Milletinin daha önceki bütçeler gibi ezilmesine, ceplerinden para alınmasına, sofrasından yiyecek, içecek alınmasına ve kendi geleceği demek olan ormanlarına kısa vadeli çıkarları için keçileri ile birlikte girmesi gibi acı olaylar yaşamasına neden olacak bir bütçedir.

Bütçedeki faiz harcamalarından seyahat harcamalarından lüks binaların yapılmasından lüks mefruşat ve döşemelerden hiç bahsetmiyoruz. Bu konulara hiç girmiyoruz. Çünkü bu bütçe ilkeler düzeyinde yanlıştır. Girişte yazdık **bilimsel olarak hangi ekonomik modeli** (Liberalizm, sosyalizm veya Kemalizm ekonomisi) **uygularsanız uygulayın bütçenizin en az denk olması asgari olarak gereklidir.**

Atatürk döneminde 15 adet bütçe yapılmıştır 12'si denktir. İki tanesi fazladır. Bir tanesi 1929 bütçesi dünya iktisadi

buhranı nedeniyle açık vermiştir. Döviz ve altında 15 senede değer artışı sıfırdır. Toplam enflasyon % -35'tir. Yani paramız % 35 değer kazanmıştır. Bu bütçeler Atatürk tarafından imzalanarak yürürlüğe girmiştir. Atatürk asla ve asla açık bütçeleri onaylamazdı.

15 senede dünyada eşi benzeri görülmemiş bir kalkınmanın bir eğitim patlamasının ormanlarda bir yükselme devrinin yaşanmasının esas motor gücü DENK bütçe + laik eğitimidir. Atatürk dünyada açık bütçeler konusunda kesin direktifleri olan nadir devlet adamlarının başında yer almaktadır.

O şöyle diyor.

Bugünkü savaşlarımızın gayesi tam bağımsızlıktır. Bağımsızlığın bütünü ise ancak mali bağımsızlıkla mümkündür. Mali bağımsızlığın korunması için ilk şart bütçenin ekonomik bünye ile orantılı ve DENK olmasıdır (1).

Açık bütçenin sayısız sakıncalarını iyi bilen T.B.M.M.'nin DENK bütçe konusunda kesin karar sahibi bulunması devletin mali ve hatta genel politikası için büyük güvencedir(1).

Atatürk öyle direktif veriyor. İsmet Paşa 1957 seçimlerinden sonra TBMM kürsüne çıkıyor ve şunları söylüyor

Enflasyon politikası, iktidarın daha ilk yıllarından itibaren iktisadi bünyeyi süratle takatinden düşürerek 1952 yılının sonbaharı başlarında, memleketi tam manasıyla iflasa sür-

rüklemiştir. Kelimeyi tartarak kullanıyoruz (2).

Bütçe açığı, bir milleti, rutubetin bir binayı çökertmesi gibi yok eder (3). (s.14)

14 Mayıs 1950 yılından sonra yapılan tüm bütçeler açıktır. Açık bütçeler yukarıda belirtilen dört acı yol kullanılarak kapatılmış ve paramız ezilerek insanımız ezilmiştir. Ezilen yoksullaşan insanlarımız gerekli bilgi ve bilinçle donatılamadığından ormanlarda keçi otlatmanın mahzurlarını değerlendirememiş ve keçilerinin karnını ormanlarımızı tüketerek doyurmasına karşı duramamıştır. **Köylümüz açıklanan durum nedeniyle kısa vadeli çıkarları için uzun vadeli çıkarlarını feda ederek ormanlarımıza keçileri ile birlikte girmekten bir sakınca görmemiştir.**

İşin güncel durumuna bir göz atarsak; AKP döneminde yapılan tüm bütçeler 14 Mayıs 1950'den sonra yapılan tüm bütçeler gibi açıktır. Laik eğitim ve DENK bütçe bir toplumun yaşaması, ilerlemesi ve en önemlisi dünya üzerindeki devletlerle mücadele ederek yüksek çıkarlarını koruyabilmesi için gerekli sadece iki temel şarttır. Ne yazık ki ormanlarımız da 14 Mayıs 1950 tarihinde başlayan gaflet uygulamalarından kendisine düşen tecavüze maruz kalmaktan kurtulamamıştır.

Bütçesinin ve parasının değerini koruyamayan bir siyaset ormanlarımızı da koruyamamıştır. Ormanlarımız canlı bir varlık olduklarından korunmaları ve genişletilmeleri

için DENK bütçe + laik eğitime dönmemizi sabırsızla beklemektedir.

1. Atatürkçülük: Genelkurmay Başkanlığı Yayınları 1982 Ankara.
2. İsmet İnönü'nün TBMM'deki Konuşmaları TBMM yayınları
3. Mahmut Goloğlu: Milli şef dönemi. T. İş Bankası Yayınları S. 14

Necla ÖZKAPLAN YÖRÜKLÜ
Peyzaj Yük. Mimar

Şerafettin BAYRAKTAR
Orman Yük. Mühendisi

Kenan ALPACAR
Orman Yük. Mühendisi

BURSA'DA YANGINA MARUZ KALAN MEŞE AĞACINA İLİŞKİN PEYZAJ MİMARLIĞI VE ORMAN MÜHENDİSLİĞİ AÇISINDAN KORUMA - ONARIM ⁽¹⁾

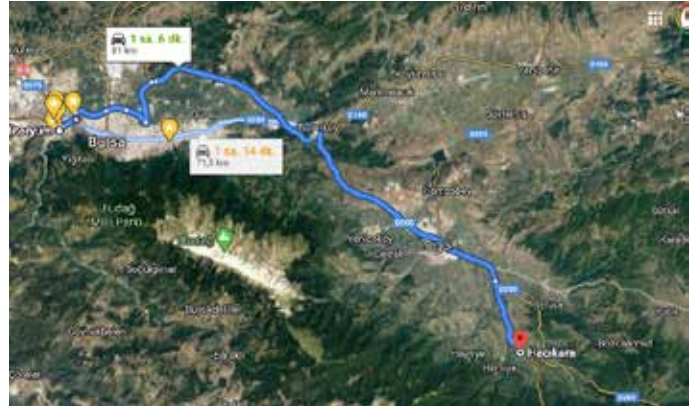
Bursa İli İnegöl İlçesi, Hacıkara köyü mevkiinde, 9 Mart 2020 tarihinde yangına maruz kalan, Meşe ağacıyla ilgili rapor hazırlamak için TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Bursa Şubesi ile Türkiye Ormancılar Derneği Bursa İl Temsilciliğinin birlikte bir rapor hazırlamasına karar verilmiştir.

Türkiye Ormancılar Derneği Bursa İl Temsilciliğinin desteği ile İnegöl İlçesi, Hacıkara Köyünde bulunan Meşe ağacının oluşturulacak heyet ile birlikte İnegöl Belediyesinden Park ve Bahçeler Müdürü'nün de alınması, yerine gidilmek suretiyle, hasar ve onarımına dair ilgili durumunun paylaşılması gereği duyulmuş ve konu bu şekilde bilimsel olarak raporlaştırılmıştır.

Giriş

1. MEŞE AĞACININ BULUNDUĞU ALANIN (İNEGÖL HACIKARA KÖYÜ) COĞRAFİ KONUMU

Meşe ağacının bulunduğu alan, Bursa İnegöl İlçesi Hacıkara Mahallesi (orman köyü) girişinde mahalle/köy yerleşkesinin girişinde, girişte yol ile bölünmüş köy hanelerinin hemen 100 metre doğusunda mera alanı bölgesidir (Şekil 1).

Şekil 1. Alanın ulaşım bağlantıları ve meşenin koordinatları

Rapor konusu Meşenin bulunduğu Hacıkara Mahallesi Bursa'ya 73 km mesafede ve orman köyünde bulunmaktadır. Hacıkara köyü İnegöl/Bursa 39.970874, 29.625932 koordinatlarında bulunmaktadır.

¹ Rapor Heyeti: TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Bursa Şb. Necla Özkaplan, Yörüklü/ Peyzaj Yük. Mimar/ Başkan, Türkiye Ormancılar Derneği Bursa İl Temsilciliği adına: Şerafettin Bayraktar/ Orman Yük. Mühendisi/ Önceki Dönemlerde Orman Mühendisleri Odası (OMO) Bursa Şube Başkanı, Kenan Alpacar /Orman Yük. Mühendisi/ OMO Bursa Şube Kurucu Başkanı.
Ayrıntılı Bilgi: N.YORUKLU 0541 610 82 08 nyoruklu@gmail.com /bursa@peyzajmimoda.org.tr/

2) MEŞE AĞACININ HASAR TESPİTİ-ONARIM GEREKLERİ İLE İLGİLİ RAPORA ESAS TEŞKİL EDEN İSTEK

Halkın verdiği ifadelere göre, köyün küçüklerinin (çocukların) meşenin kavuğunda araba tekerleği yakmak suretiyle (mera alanında ipten büyük bir salıncak bulunmakta, salıncığın oturak yerinde bulunan araç tekerleği/lastiği) kontrolden çıkan bir yangın olduğu belirtilmektedir. Söz konusu yangından etkilenen ağacın, herhangi bir kurum ya da kişi tarafından bakımsız bırakılmaması, doğa olaylarına karşı dayanıklı hale getirilmesi ve ağacın tescillenbilmesi için bu rapor gönüllü olarak hazırlanmıştır.

Bu nedenle, Hacıkara köyünde yaşanan meşe yangınının, **kamunun yararına sonuçlanabilmesi için, konuyla ilgili bilimsel-teknik ve etik tespit ve değerlendirmelerimizi İnegöl Belediye Başkanlığı, Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Tabiat Varlıklarını Koruma Kurul Müdürlüğü ve ilgili kurumlarla paylaşarak Ortak Çözüm/Akıl çıkarımı sağlanabilmesi amaçlanmıştır.**

3) HACIKARA/YANAN MEŞE İLE İLGİLİ RAPORA ESAS İNCELEME DURUMU

3.1. HACIKARA ANIT NİTELİKLİ MEŞE (*Quercus petraea*) İLE İLGİLİ BİLGİ

Meşeler; çoğunlukla ağaç, az olarak da ağaççık ve boylu çalı görünüşünde, kışın yaprağını döken ya da herdem yeşil, bir cinsli bir evcikli odunsu bitkiler

Şekil 2. İnceleme heyeti

olup, Türkiye florasında önemli bir yer tutarlar.

Bu bitkilerin gövdeleri düzgün, kabuk önceleri düzgün, sonraları kalın ve yırtılmış durumda olup, esmer renktedir. Kökler derinlere kadar gider. Yapraklar, değişik boyutta, kenarları loplu, dişli, ender olarak tamdır ve kısa ya da uzun saplıdır. Meyveler silindirik, fişek veya yumurta biçiminde olup, düzgün meyve durumundadır. Meyvelerin alt bölümü bir kadehçik (kupula) içine oturmuştur. Kadehçinin boyu kısa ya da uzun olur, dış yüzü pullarla kaplıdır (Şekil 3).

Meşeler kolaylıkla kök ve kütük sürgünü verirler. Bu özellik meşeleri baltalık işletmesine uygun kılmaktadır.

Meşeler kıymetli yapacak ve yakacak odun veren ağaçlardır.

Değerli odunlarının yanında iyi bir hayvan yemi olan mazıları değerli yan ürünler arasında yer alır. Ayrıca Batı Karadeniz çevresinde yetişen Mantar Meşesinin

gövdesinde oluşan mantardan da yan ürün olarak faydalanılmaktadır.

Odunları fıçı yapımı, içki sanayinde, soyma sanayi, kaplamacılık, mobilyacılık, gemi inşaatı ve parke sanayinde kullanılmaktadır. Uzun ömürlü ve görkemli ile tarih boyu insanların saygısını kazanmıştır.

Meşeler;

Angiospermae; Kapalıtohumlular

1.Sınıf	Dicotyledoneae
1.Alt Sınıf	Choripetalae
A.	Monochlamydeae
2.Takım	Fagales
2.Familya	Fagaceae
Cins	Quercus

Odunlarına göre meşeler üç gruba ayrılır:

1) Ak Meşeler

1. *Q. robur* (Saplı Meşe)
2. *Q. petraea* (Sapsız Meşe)

Şekil 3. Mevcut meşe ağacının görünüşü

Şekil 4. Mevcut *Quercus petraea*'nın görünüşü/1

3. *Q. hartwissiana* (Istranca Meşesi)
4. *Q. frainetto* (Macar Meşesi)
5. *Q. vulcanica* (Kasnak Meşesi)
6. *Q. infectoria* (Mazı Meşesi)
7. *Q. pontica* (Doğu Karadeniz Meşesi)
8. *Q. pubescens* (Tüylü Meşe)
9. *Q. macranthera* (İspir Meşesi)
10. *Q. virgilliana* (Yalancı Tüylü Meşe)

2) Kırmızı Meşeler

11. *Q. libani* (Lübnan Meşesi)
12. *Q. trojana* (Makedonya Meşesi)

13. *Q. cerris* (Saçlı Meşe, Türkiye Meşesi)

14. *Q. brantii* (İran Meşesi)

15. *Q. ithaburensis* (Palamut Meşesi)

3) Her dem Yeşil Meşeler

16. *Q. coccifera* (Kermes Meşesi)
17. *Q. ilex* (Pırmal Meşesi)
18. *Q. aucheri* (Boz Pırmal)

Hacıkara Köyünde bulunan meşe *Quercus petraea* (sapsız meşe) olup, kovuğunun içinde çıkan yanma sonucunda oluşan hasarlanma tespitleri yapılmıştır (Şekil 4).

Heyet ile birlikte Hacıkara Mahallesi ortak alanında mevcut meşe ağacında inceleme yapıldı;

Köyün ortak alanında bulunan meşe ağacı şamdan şeklinde gelişmiş dalları ile 350-400 yaşında tahmin edilen ve çevresi 12 metre olan anıt ağacı niteliğinde meşe ağacıdır.

Anıt ağaçların varlığı insanlar için büyük önem taşımaktadır. Anıt ağaçlar geçmişten günümüze, günümüzden gelecek kuşaklara kültürel elçi vazifesi görmektedir.

Gövde çevresi 12 metre olan meşenin taç iz düşümü 100 metre-karenin üzerindedir (Şekil 5).

Şekil 5. Mevcut *Quercus petraea*'nın görünüşü/2

3.2 MEŞE (*Quercus petraea*) İLE İLGİLİ HASAR TESPİTİ

Yapılan incelemede ağacın taban kısmında iki taraflı ve birbirine bağlantılı oyuk görüldü. Bu oyukların lastik yakılarak meydana gelen yangın sonucu oluştuğu ve yangının ağacın gövdesini sarmadan söndürüldüğü anlaşıldı.

Ayrıca gövdenin takriben 2.5-3.0 m yukarısında 40-50 cm. çapında bir oyuk tespit edildi. Bu oyukun tabandaki oyukla birleştiği görüldü (Şekil 6).

Gövdenin içerisindeki oyuk incelendiğinde ağaç kesitinin merkezinden kabuğa doğru ölü hücrelerden oluşan öz odunu tabakası, yaşayan hücrelerden oluşan yalancı odun tabakasının tamamen yandığı, kambiyum tabakası ve kabuğun sağlam olduğu görüldü (Şekil 7/1-2-3).

Şekil 6. *Quercus petraea*'nın yangının söndürülmesi için gövdede açılan yarı/oyuk

Şekil 7/1-2-3. Mevcut *Quercus petraea*'nın gövdesinden yangının çıktığı oyuk

Ağacın üst dallarında tomurcukların açmak üzere şişmeğe başladığı görüldü. Böylece ağacın su ve besin elemanlarının yatay dağılımını sağlayan öz ışınları ile xylem, phloem hücrelerinin canlı olduğu anlaşıldı (Şekil 8/1-2).

Şekil 8/1-2. Yangının *Quercus petraea*'nın gövdesinde görünen etkisi

Ayrıca heyet çalışması sırasında (Şekil 9/1-2);

- Ağacın derin yara almış olmasına rağmen uygun restorasyon ve tedavi ile yaşam süresinin uzatılabileceği,
- Bu oyuk ve yaralar tedavi edilmediği takdirde mantar ve bakterilerin ağacın canlı hücrelerine nüfus ederek çürümelere ve sonuçta kurumaya ve ağacın tamamen ölümüne neden olabileceği,

- Ağaç içinde çürümenin tedavi edilemeyeceği, ancak çürümenin yavaşlatılabildiği, çürümenin ağaç gövdesini zayıflatığı ve ağacın yaşamını kısalttığı kanaatine varılmıştır.

3.3 RESTORASYON VE TEDAVİ ÖNERİLERİ

1. Öncelikle ağacın mevcutta şimşek düşmesi sonucu hasar alan kuzey yönünde bulunan dalların kesilerek temizlenmesi gereklidir (Şekil 10).

2. Ağacın genelinde bulunan kuru dal veya dalcıklar kesilerek temizlenmeli, daha sonrası düşme riski oluşturabilecek, desteklenmesi mümkün olmayan hastalıklı dallar ile birlikte gövdeden çıkmış olan tali dallar budanmalıdır.

3. Ağaca zarar verebilecek büyüklükte oluşan yara yüzeyleri dış etkenlerden korunarak, hastalık ve zararlı faaliyetlerini engelleyecek şekilde kapatılmalıdır.

Şekil 9/1-2. Mevcut *Quercus petraea* gövdesi önünde tahmini ölçü vermesi (Foto 1-Soldan sağa Orman Müh. Şerafettin Bayraktar, Peyzaj Yük. Mimarı Necla Özkapan Yörüklü, Orman Yük. Müh. Kenan Alpacar, Foto 2- Orman Mühendisleri soldan sağa-Şerafettin Bayraktar ve Kenan Alpacar)

Şekil 10. Mevcut *Quercus petraea*'nın gövdesinin kuzeyde şimşekten zarar görmüş budanması gerekli dallar

4. Ağaç kök boğazı çevreleri, ileriye dönük olarak asfalt vb. sert zemin yapılmaması ve hasar verilmemesi için, gelecekte yapılabilecek bir peyzaj tasarımında izleri oluşması için, en az 5 metre çaplı dairesel olarak bordürle çevrilerek, geçirimli, kumlu toprak ve gübre ile zenginleştirilmiş toprak eşliğinde beslenerek, çim ya da benzeri bir yer örtücü/çok yıllık mevsimlikler ile bakımlı hale getirilmelidir.
5. Meşenin gövde ve gelişmiş dallarında oluşan yara yüzeyleri üzerinde gelişmiş hastalık ve zararlı etmenler ve çürümüş ağaç bölümleri temizlenmelidir.

- 5.1. Ağacın yaraları öncelikle keskin bir bıçakla canlı dokuya ulaşınca-ya kadar temizlenir.
- 5.2. Böylece yaralanmış dokunun yayılması önlenir. Yara temizlenip düzeltildikten sonra sü-
ratle macunlanır. Kullanılan macun parazitlere toksit etki yapabilecek karışımda olmalıdır. Buna karşılık ağacın canlı dokularına zarar vermemeli ve kallus dokusunun oluşumuna yardımcı olmalıdır.
- 5.3. Kullanılabilecek macunlar: lacbalsam, oronge schella gibi yara macunları olabilir.
6. Temizlenen yüzeyler ve çevreleri hastalık faktörüne karşı ilaçlanmalıdır.
7. Yara yüzeylerinin kapatılması işlemi sırasında, gerek görüldüğü durumlarda canlı dokuya kadar kazıma yapılmalı, yara yüzeyinde canlı faaliyetini önleyecek şekilde özel maddelerle kapatılmalıdır.
8. Meşenin gövde ve dallarından; düşme, devrilme ve çatlamaya karşı çelik halatlar yardımıyla birbirleriyle desteklenme yapılmalıdır.
9. Meşe gövdesinde bulunan büyük yara kovuklarının içine su ve böcek girmesini engelleyecek şekilde kapatılması için, paslanmaz elektelleri yaraların üzerine kapatacak şekilde sabitlene-

rek, üzeri elastiki madde ile kapatılmalıdır.

- 9.1. Meşe ağacında büyük oyuk olması, gövde içinde yangın nedeni ile meydana gelen boşluğun doldurulması ve gövde içine su girmesini önleyecek dolgu yapılması gerekmektedir.
- 9.2. Bu dolgu genellikle iki ölçek kum, bir ölçek çimento ile yapılmaktadır.
- 9.3. Ancak meşe ağacında oyuğun çok fazla olması nedeni ile çimento, gövde üzerine büyük ağırlık yükleyeceğinden ağacın yıkımına neden olabilir.
- 9.4. Bu nedenle boşluk içinde ağacın dış yüzeyine baskı yapmayacak şekilde dolgu malzemesi konulduktan sonra bu dolgunun etrafı polyu-
rethane köpük ile kaplanır.
- 9.5. Ancak dolgunun dışarıya taşmasını önlemek için de oyuk ağızları kalın karton veya sunta ile kaplanır.
- 9.6. Oyuğun dış yüzeyine metal kafes çakılır.
- 9.7. Bu kafes de ağaç kabukları ile kaplanarak estetik görüntü sağlanır. Kafes tel yapıldıktan sonra kallus dokusu yılda 1-2 cm büyüyerek yarayı kapatır.

4) SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yukarıdaki bilgiler ışığında, Bursa ili, İnegöl İlçesi, Hacıkara mahallesi (yasa ile mahalle statüsünde olan /ancak köy niteliği bulunan), yaklaşık 80 haneli bir mahalledir.

Söz konusu bu bölgenin gelecek yıllarında planlı alanları olan bir kentsel yerleşke olacağı düşünülmektedir, bugünden mevcut değerlendirmelerin uz görüşü ile yapılması gerekmektedir.

İşte tam da bu nedenle, gövdesi içinde yanma nedeniyle ve yıldırım düşmesi sonucunda belirli bir bölümünde kuruma görülen *Quercus petraea* (sap-

sız meşe) için yapılan onarım önerilerinin, meşe ağacının bulunduğu alan ve çevresi olarak bir PEYZAJ TASARIMI yapılmak suretiyle değerlendirilerek, kamusal bir kazanım olması da öngörülmektedir. Zira söz konusu meşenin bulunduğu alan köy girişinde ve mera alanında, yani maliye hazinesinde bulunmaktadır. Köy halkı tarafından düğünlerde, Hıdırellez günlerinde, özel günlerde halkın toplanma ve eğlenme-dinlenme-oturma etkinlikleri için kullanıldıkları belirtilmiştir.

TMMOB'ye bağlı meslek odaları, sağlıklı kırsal/kentsel gelişim adına, bir ağacın daha yaşatıl-

ması çabası adına doğal ve yeşil alanların artırılmasında ve korunmasında her zaman mücadeleye devam edeceklerdir.

İş bu raporun hazırlanması TMMOB'a bağlı meslek odaları içinde olan gönüllü bilim insanları tarafından yapılan inceleme ve değerlendirme ile yapılmıştır. Bu incelemenin en kıymetli sonucu BİR AĞAC için nasıl çaba gösterildiği, korunması için bilinç oluşturulması ve kamu kurumlarının bakım ve onarımlarını yapması ve halka kazandırılması için bir ivme başlatılmasıdır.

Bu bilinç aslında yurttaşlık görevi ve yaşadığımız kentler için bir borç olarak görülmelidir. Bizlerin, yaşadığımız kentlerin sakini değil, sahibi olduğumuzu da göstermektedir.

Gücünü bilimden ve teknikten alan ve kamusal hakları her şeyin üzerinde gören bizler açısından rapor sonuçlarının, kurumlar tarafından dikkate alınarak, belirtilen öneriler ışığında değerlendirilmesi, topluma kazandırılması önemlidir.

Bir ağacın gölgesinde, varlığında birçok neslin bellek değeri oluşur. Nesillerden nesillere tarih aktarılır, gelenekler yaşatılır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, bu meşe ağacının bakım ve tedavilerinin yapılarak, uzun yıllar yaşaması sağlanmalı ve halkın kullanımındaki bir açık-yeşil/rekreasyon alanı olarak tasarlanarak halka kazandırılmalıdır.

Önemli olan korurken kullanabilmektir. Bu **nedenle bu ağacın tescil işlemlerinin de yapılması koruma tedbirleri kadan önem arz etmektedir.**

Sonuç olarak,

Kırsal alanlarımızın yasa ile mahalle olması ve gelecekte de imar planlarıyla "KORUNARAK" geleceğe aktarılabilmesi için bugünden tedbirlerin alınması önemlidir.

Öncelikle ağacın tedavilerinin yapılması ardından korunması ve hasarlanma ve yaralanmalara karşı alanın kontrollü kullanımı sağlanmalıdır.

Böylece kullanıcılar arasında otokontrol sağlanacaktır. Alan ıssız kalmayacaktır.

Özellikle bu alanda yapılacak peyzaj projesi ile aydınlatma, su/çeşme, oturma bankları, çöp kutuları.. gibi kent mobilyalarının da dizayn edilmesi ile kontrollü kullanım sağlanabilir.

Doğa olayları nedeniyle ağaçta oluşan/oluşacak zararların da kamu kurumlarının ilgili birimleri (park ve bahçeler müdürlükleri gibi) tarafından bakım ve tedavilerinin belirli aralıklarla rutin olarak yapılması önerilmektedir.

Bizler "doğal alanları koruma ve doğayı, yeşili, peyzaj alanlarını kent alanları içinde yaşatma" mottosuyla, toplumsal refah ve huzur için kamu yönetimleri ile ortak gaye ile halk için hareket eden meslek insanları olduğumuzu bir kez daha bildiriyoruz.

Saygılarımızla

Kaynaklar:

Prof. Dr. Suat Ürgenç / Genel plantasyon ve ağaçlandırma tekniği.

Wayne K. Clatterbuck Associate professor forestry, wildlife&Fishes

OK Gardening classics-Tree Cavities youtube gardening in the city

Tree rot repair How a tree heals youtube

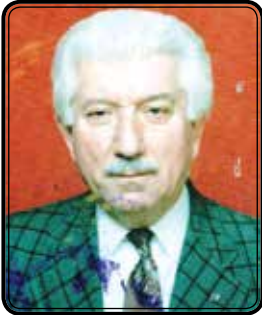
Necla Yörüklü/ Bursa'nın anıt ağaç envanteri, bakım ve onarımları

Vefat Eden Üyelerimiz

Mehmet Hayri OSMANLIOĞLU

Gaziantep – 1921
İ.Ü. Orman Fak. – 1949
Gaziantep – 19.08.2020

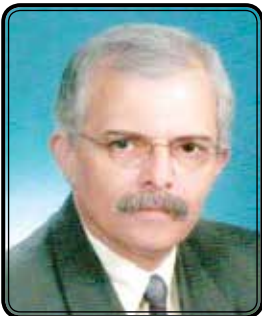
Cavit MEMİOĞLU

Ardanuç – 1927
İ.Ü. Orman Fak. – 1949
Ankara – 10.03.2020

Nizamettin ALTINIŞIK

Sivas – 1921
İ.Ü. Orman Fak. – 1946
Ankara – 24.01.2014

Hasan AYDIN

Sarayköy – 1951
İ.Ü. Orman Fak. – 1976
Denizli – 14.07.2020

*Sonsuzluğa uğurladığımız üyelerimize
Tanrı'dan rahmet, yakınlarına ve meslek kamuoyumuza başsağlığı dileriz.*

TOD - Türkiye Ormancılar Derneği

Tuna Caddesi No:5/8

Kızılay / Ankara

T. 0.312 433 84 13 **F.** 0 312 433 26 64

www.ormancilarderneği.org

Türkiye Ormancılar Derneği

@ormancilarderne

türkiyeormancilarderneği

Üyelik Aidatları İçin

Türkiye Ormancılar Derneği
Ziraat Bankası - Yenışehir Şubesi
Şube Kodu 471

IBAN TR25 0001 0004 7139 7751 3950 02 (TL)

Hesaplarımıza yaptığınız
üyelik aidatı ve diğer ödemeleriniz için
Türkiye'nin tüm Ziraat Bankası
şubelerinden kesinlikle
herhangi bir masraf alınmayacaktır.

Derneğimizin yıllık üyelik aidatı 60 TL'dir

